

Monikulttuuriset juhlat!

toim. Miika Lahti & Eveliina Lahti

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seuran julkaisu 10
www.kulttuuriperintokasvatus.fi

SISÄLLYS

Tervetuloa juhlien monimuotoiseen maailmaan!.....	4
Hanukka.....	5
Hanami.....	11
Tähtitaivaaseen ja kuuhun liittyvät juhlat.....	19
Kuolemaan liittyvät juhlat.....	27
Kiinalainen uusivuosi.....	35
Somalilainen sateenjuhla (Xafladda roobka).....	41
Nowruz.....	46
Holi.....	50
Id al-Fitr.....	52
Diwali.....	54
Jalda.....	59
Venäläinen uusivuosi.....	62
Lähteet, kirjallisuus ja kuvat.....	68

TEKIJÄT JA YHTEISTYÖKUMPPANIT

Miika Lahti TM, uskonnon, filosofian ja psykologian opettaja

Eveliina Lahti FM, äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja

Helinä Rautavaaran museon ja Fokus Ry:n Vuosi juhlien -työryhmä.

Noora Ijäs (Taiwan), Sirja van den Boom (Israel), Rina Motoki (Japani), Nimo Ali ja Nimco Noor (Somalia). Lisäksi myös AdAstran r.f:n ja Fokus Ry:n www.juhlakalenteri.fi-työryhmä.

Taitto: Silja Niinikangas

© Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura ry

TERVETULOA JUHLIEN MONIMUOTOISEEN MAAILMAAN!

Maailman moninaiset juhlaperinteet ovat ainutlaatuinen ikkuna vieraisiin kulttuureihin ja uskontoihin. Kautta aikojen juhlat ovat luoneet yhteisöllisyyttä ja välittäneet kulttuurisia arvoja ja perinteitä eteenpäin. Tällä oppimateriaalillamme haluamme tukea positiivista monikulttuurisuutta. Meidän mielestämme sekä tuttujen että vieraampien perinteiden näkyminen keskuudessamme on rikkaus.

Oppimateriaali on saanut alkunsa useiden kasvatustieteen työntekijöiden toiveesta löytää uusia tapoja yhä näkyvämmän monikulttuurisuuden huomioimiseen opetusryhmissä. Aineistoon poimimme merkittäviä ja mielenkiintoisia juhlia, joista meillä oli myös omakohtaisia kokemuksia. Iloksemme saimme käyttää aineistossa myös Helinä Rautavaaran museon Vuosi juhlien -projektin aikana syntyneitä materiaaleja. Toimitustyössä olemme sallineet aineiston pysyä moniäänisenä – kuten myös maailman juhlaperinteet ovat aina olleet.

Uskontojen harjoittaminen ei kuulu yhteiskunnassamme kouluihin ja päiväkoteihin, mutta kasvatustieteen monipuoliseen kulttuuriseen lukutaitoon ja suvaitsevaisuuteen kuuluu. Maailman juhlaperinteiden huomioiminen on loistava opetuskeino näihin tavoitteisiin, ja on sääli, jos juhlaperinteiden tarjoamat moninaiset oppimismahdollisuudet jäävät oppilailta väliin kasvattajien ylenmääräisen varovaisuuden vuoksi.

Oppimateriaalin juhlat on suunniteltu niin, että kaikki luokan oppilaat osallistuvat juhlien toteuttamiseen ja että opetusryhmän opettaja pystyy tämän aineiston pohjalta toteuttamaan juhlat itsenäisesti. Juhlien yleismaailmalliseen luonteeseen kuuluu kuitenkin se, että kaikki pyydetään mukaan. Juhliin liittyy kertomuksia, perinteisiä lauluja ja ihania ruokalajeja. Erilaisia askarteluja ja eri kulttuurien perinteisiä leikkejä on helppo yhdistää melkein mihin tahansa juhlaan. Juhlien ympärille onkin mitä luontevinta rakentaa monialaisia oppimiskokonaisuuksia koko koulun voimin. Myös oppilaiden perheet on luontevaa kutsua mukaan juhliin. Yllättävän useasta opetusryhmästä löytyy kytköksiä vierasperäisiin juhliin, ja mikä onkaan sen parempaa kuin kuulla juhlista omakohtaisia kokemuksia!

Japanilaisen hinamatsurin juhlan aikaan 3.3.2017,

Miika Lahti & Eveliina Lahti

HUOMIOITA

Monien tässä aineistossa esiteltyjen juhlapäivien ajankohta vaihtelee vuosittain. Tämä johtuu eri puolilla maailmaa käytössä olevista kuukalentereista, joiden mukaan juhlapäivät ovat perinteisesti määräytyneet. Juhlien tarkka ajankohta on hyvä tarkistaa vuosittain. Hyvä apuväline tähän on Fokus RY:n ja Ad Astra -järjestön kalenteri.

<http://www.juhlakalenteri.fi/>

HANUKKA

Sirja van den Boom, Miika Lahti ja Eveliina Lahti

Jerusalem muinaisen Temppelin länsimuurin eli itkumuurin luokse on hanukan ajaksi pystytetty hanukia-kynttelikkö. Kuva: Djampa.

MIKSI?

Hanukan vietto alkaa juutalaisen kalenterin kishlev-kuun 25. päivänä. Suomalaisessa kalenterissa juhla sijoittuu marras–joulukuulle. Hanukka on valon ja ilon juhla, jota juhliin sen muistoksi, että juutalaiset onnistuivat puolustamaan identiteettiään Seleukidihallitsijoita vastaan.

Aleksanteri Suuren valloitusten jälkeen Jerusalem oli jäänyt kreikkalaisen kulttuurin hallintapiiriin. Seleukidien hallitsijasuvun aikana juutalaisia

pyrittiin voimakkaasti kääntämään pois omasta uskonnostaan. Viimeinen pisara oli, kun juutalaisille pyhimpään paikkaan, Jerusalemin temppeliin, tuotiin vuonna 165 eKr. Zeuksen patsas. Juutalaiset nousivat kapinaan ja onnistuivat ihmeellisesti voittamaan lukumäärältään ja sotilastaidoiltaan ylivoimaiset vastustajansa.

Jerusalemin temppeli piti kuitenkin pyhittää uudelleen juutalaisten omalle Jumalalle. Juutalai-

sen perinteen mukaan temppelissä tuli aina palaa seitsensakarainen menorah-öljylamppu. Seleukidisotilaiden jäljiltä oikeiden puhtaussäännösten mukaan valmistettua öljyä oli kuitenkin jäljellä

vain yhdeksi päiväksi. Ihmeellistä kyllä tuo yhden päivän öljy riitti lampussa kahdeksaksi päiväksi ja yöksi, aina siihen asti kunnes uutta pyhitettyä öljyä pystyttiin valmistamaan.

MITEN?

Hanukan kertomuksessa öljy riitti kahdeksaksi päiväksi, ja siksi myös itse juhlaa vietetään kahdeksan päivää. Joka päivä kodeissa sytytetään uusi kynttilä yhdeksän sakaraiseen Hanukia-kynttelikköön. Yksi kynttilöistä on muita pienempi. Pienin kynttilä on nimeltään *shamash*, palvelijan kynttilä. Sen liekillä kaikki isommat kahdeksan kynttilää sytytetään vuorollaan.

Israelissa Hanukka on kansallinen loma-aika. Ihmiset järjestävät juhlia, laulavat paljon lauluja ja esittävät näytelmiä. Lapsille kerrotaan hanukan kertomusta, ja he leikkivät perinteistä dreidl-hyräpeliä. Isoja kynttelikköjä sytytetään näyttäville paikoille ympäri Jerusalemiä. Kaupungissa järjes-

tetään myös perinteinen viestikilpailu, jossa joukkueet kilpailevat siitä, minkä joukkueen kantamalla soihdulla johtava rabbi sytyttää Jerusalemin itku-muurin lähellä olevan tärkeimmän Hanukia-öljylampun.

Erityisesti Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa, joissa kristillistä (ja kaupallista) joulua vietetään näkyvästi, on hanukasta tullut juutalainen vastine joululle, ja useiden juutalaisten perheiden lapset saavat hanukka-lahjoja. Vaikka joulun ja hanukan alkuperä on eri, molemmat juhlat sopivat hienosti vuoden pimeimpään aikaan, onhan niissä molemmissa pohjimmiltaan kyse ihmeestä, valosta ja ilosta.

LISÄTIETOJA & LÄHDETEKSTI

Hanukka perustuu 1. Makkabealaiskirjan (1. Makk 4:6-59) tapahtumiin vuodelta 165 eKr. Kirja on Vanhan testamentin apokryfikirja, joten tyypillisimmistä Raamatuista sitä ei löydy. Sen voi lukea esimerkiksi teoksesta *Vanhan testamentin apokryfikirjat* (Helsinki: Kirjapaja, 2010).

Vanhempi vuoden 1937 käännös löytyy netistä osoitteesta:

http://www.finbible.fi/Apkryfk/1makk38_4.htm

Alkuperäinen teksti on vähän pitkä ja vaativa koulukäyttöön, mutta sopivan ryhmän kanssa tekstin pohjalta voisi tehdä vaikkapa nukketatteriesityksen, mikä sopisi hyvin juhlan iloiseen luonteeseen.

Jos juhlasta haluaa vain lyhyen esittelyn löytyy netistä monia englanninkielisiä esittelyvideoita. Yksi hyvä esittelyvideo löytyy osoitteesta <http://www.history.com/topics/holidays/hanukkah/videos/history-of-hanukkah>.

DREIDEL-PELI

OHJEET DREIDEL-HYRRÄN TEKEMISEEN

1. Monista oheinen pohja oppilaille (mieluiten vähän paksummalle paperille).
2. Piirtäkää Dreidelin jokaiselle sivulle oma heprealainen kirjain ja koristelkaa hyrrä haluamallanne tavalla.

Kirjaimet ovat

jotka ovat lauseen *Nes Gadol Haja Sham* -sanojen alkukirjaimet. Lause merkitsee ”Suuri Ihme Tapahtui Siellä”. Jerusalemissa Shin-merkki on korvattu Pei-merkillä ja merkitys muuttuu lauseeksi *Nes Gadol Haja Po*, eli ”Suuri Ihme Tapahtui Täällä”.

3. Leikatkaa Dreidel paperista irti ja liimatkaa se taittopintojen mukaan.
4. Kun liimaus on kuivunut, työnnetään esimerkiksi lyijykynä (mieluiten teränsä menettänyt!) dreidelin keskeltä läpi, ja hyrrä on valmis. Dreidel pyörii sitä paremmin, mitä matalammalla se kynän varressa on.

OHJEET PELIN PELAAMISEEN

(n. 3–6 pelaajaa / Dreidel)

Dreideleillä pelattava peli on melko yksinkertainen tuuripeli ja soveltuu hyvin pienemmillekin pelaajille, kunhan pelin ohjaa vain katsoo, ettei kukaan jää lopussa kokonaan vaille pelinappuloita.

Peliä varten jokaisella pelaajalla tulisi olla n. 10–20 pientä pelinappulaa, esim. jotakin hyvää syötävää (karkkia, rusinoita tms.). Alussa jokainen pelaaja laittaa keskelle pottiin kaksi pelinappulaansa. Tämän jälkeen dreideliä pyöritetään vuorotellen ja vuorossa oleva pelaaja toimii sen mukaan mikä dreidelin sivu jää ylöspäin. Pelin voittaa se kenellä on sovittu ajan jälkeen eniten pelinappuloita koottuna.

Perinteinen dreidl-hyrrä on valmistettu puusta.

Kuva: Roland Schreicher.

Jos nun jää ylöspäin ei tapahdu mitään ja vuoro siirtyy seuraavalle.

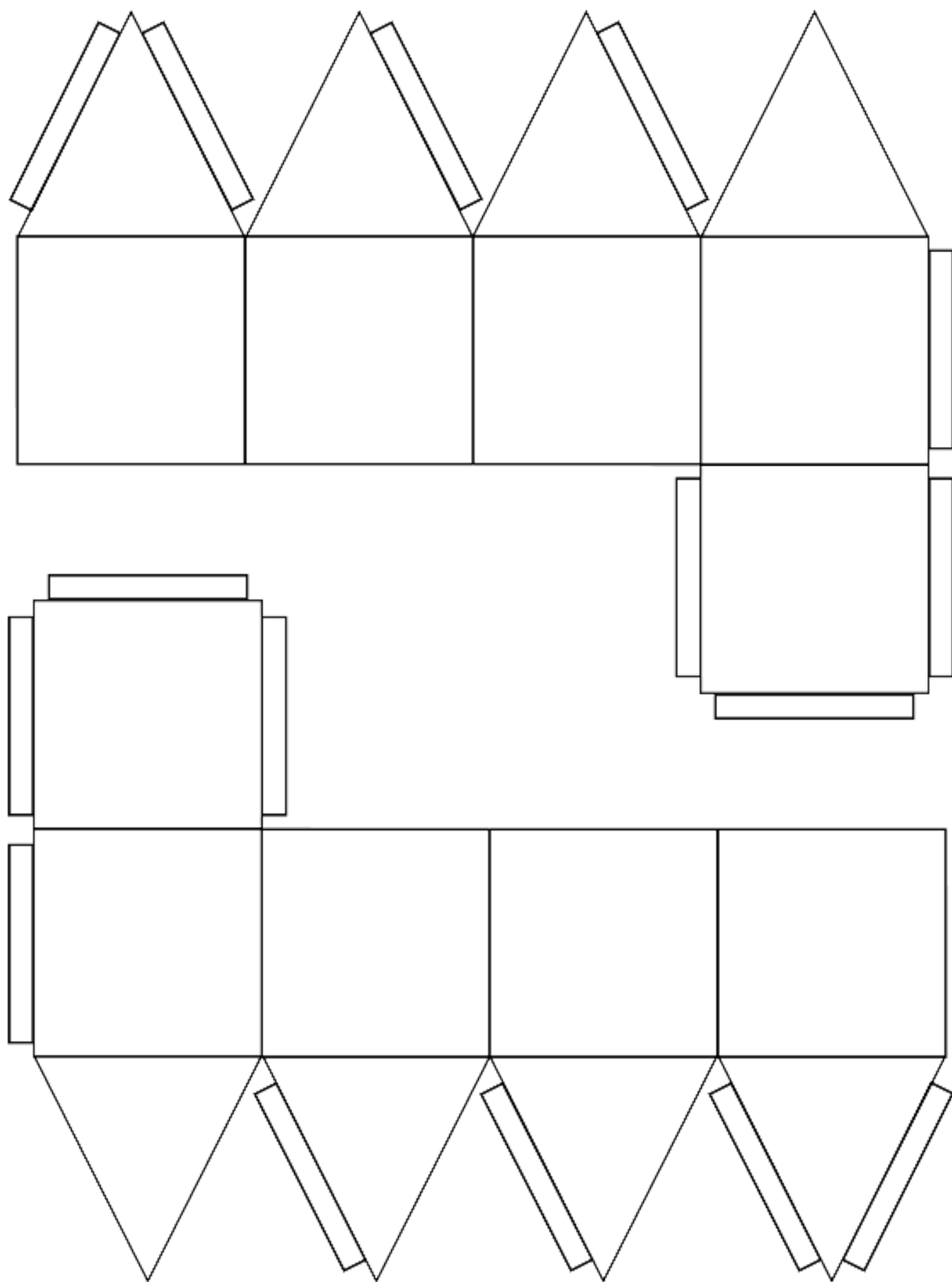
Jos he jää ylöspäin ottaa pelaaja puolet keskellä olevasta potista (pyöristä tarvittaessa ylöspäin).

Jos ylöspäin jää shin joutuu vuorossa oleva pelaaja lisäämään pottiin kaksi omaa pelinappulaansa.

Jos ylöspäin jää gimel ottaa pelaaja koko keskellä olevan potin itsellensä. Tällöin seuraavana vuorossa oleva pelaaja menettää oman vuoronsa ja joutuu lisäksi laittamaan keskustan pottiin yhden oman pelinappulansa.

DREIDEL-LAULU

Dreidel-peliä pelatessa voi laulaa tai kuunnella perinteistä Dreidel-laulua (I Have a Little Dreidel). Laulusta löytyy useita eri versioita esimerkiksi Youtubesta. Myös laulun nuotit löytyvät pienellä etsinnällä netistä. <https://www.youtube.com/watch?v=7RczPreZDFU>

*On mulla pieni dreidel, se puusta tehty on.
Käy kanssani nyt leikkiin. On ilo verraton!
Oi Dreidel, dreidel, dreidel, se puusta tehty on.
Oi Dreidel, dreidel, dreidel on ilo verraton!*

*Nyt Jerusalemissa hanukkaa juhlistaan
On menorassa liekki, valoa maailmaan!
Oi Dreidel, dreidel, dreidel, hanukkaa juhlistaan
Oi Dreidel, dreidel, dreidel valoa maailmaan
(suomenkieliset sanat: Miika & Eveliina Lahti)*

ALKUPERÄISET YIDDISHINKIELISET SANAT

*Ikh bin a kleyner dreydl, germakt bin ikh fun blay,
Kumt lomir aleh shpilen, in dreydl eyns tsvey drey,
Oy dreydl, dreydl, dreydl, Oy drey zikh dreyal drey,
To lomir aleh shpilen in dreydl eyns un tsvey.*

*Un ikh hab lib tsu tantsin, zikh dreyen in a rod,e
To lomir ale tantsu, a dreyal-karahod,
Oy dreydl, dreydl, dreydl, oy drey zikh dreyal drey,
To lomir ale shpilen, in dreydl eyns un tsvey.*

KORISTELUIDEA

Helpoin hanukkaan liittyvä koristeluidea on tehdä 9-sakaraisia Hanukia-kynttelikköjä esimerkiksi vesiväri tai liituväriyönä. Hanukia-kynttelikön askartelussa voi soveltaa myös muita vastaavia kynttilöihin liittyviä askarteluideoita. Myös muut valoon liittyvät askarteluideat soveltuvat juhlaan hyvin.

Juutalaisten käyttämien heprealaisten aakkosten kirjoittaminen tai piirtäminen vaatii taiteellista

silmää ja tarkkuutta. Heprealaisista kalligrafiapiirroksista saa niin ikään näyttäviä koristeita luokan seinälle. Jos opetusryhmä on omatoiminen, voivat oppilaat kirjoittaa suomenkielisiä salakirjoitustekstejä toisilleen käyttäen heprean kirjainmerkkejä. Varoituksena mainittakoon, että vokaalien kirjoittaminen hepreassa vaatii vähän opettelua joten tehtävänä on aika haastava.

								
Teit	Cheit	Zayin	Vav	Hei	Dalet	Gimel	Beit	Alef
(T)	(Ch)	(Z)	(V/O/U)	(H)	(D)	(G)	(B/V)	
								
Fe	Pei	Samekh	Nun	Mem	Lamed	Khaf	Kaf	Yod
(F)	(P/F)	(S)	(N)	(M)	(L)	(Kh)	(K/Kh)	(Y)
								
Tav	Shin	Reish	Qof	Tzadei	Tzadei			
(T/S)	(Sh/S)	(R)	(Q)	(Tz)	(Tz)			

RUOKAIDEA

Koska oliiviöljy on niin keskeisessä osassa hanukan tarinassa, ei ole yllättävää, että hanukan aikana nautitaan myös paljon rasvassa paistettuja ruokia ja leivonnaisia. Eräs perinteisimmistä ruoista on latkes eli perunaohukaiset. Niitä voi tehdä joko makeana jälkiruokana tai suolaisena lisukkeena. Jos uuden reseptin opettelu tuntuu haastavalta, myös ihan perinteiset suomalaiset munkit soveltuvat hanukan viettoon.

LATKES

(n. 8 annosta)

1 kg perunoita

1-2 munaa

1 iso sipuli tai kevätsipuli

noin 200 g vehnäjauhoja

1 tl leivontajauhetta

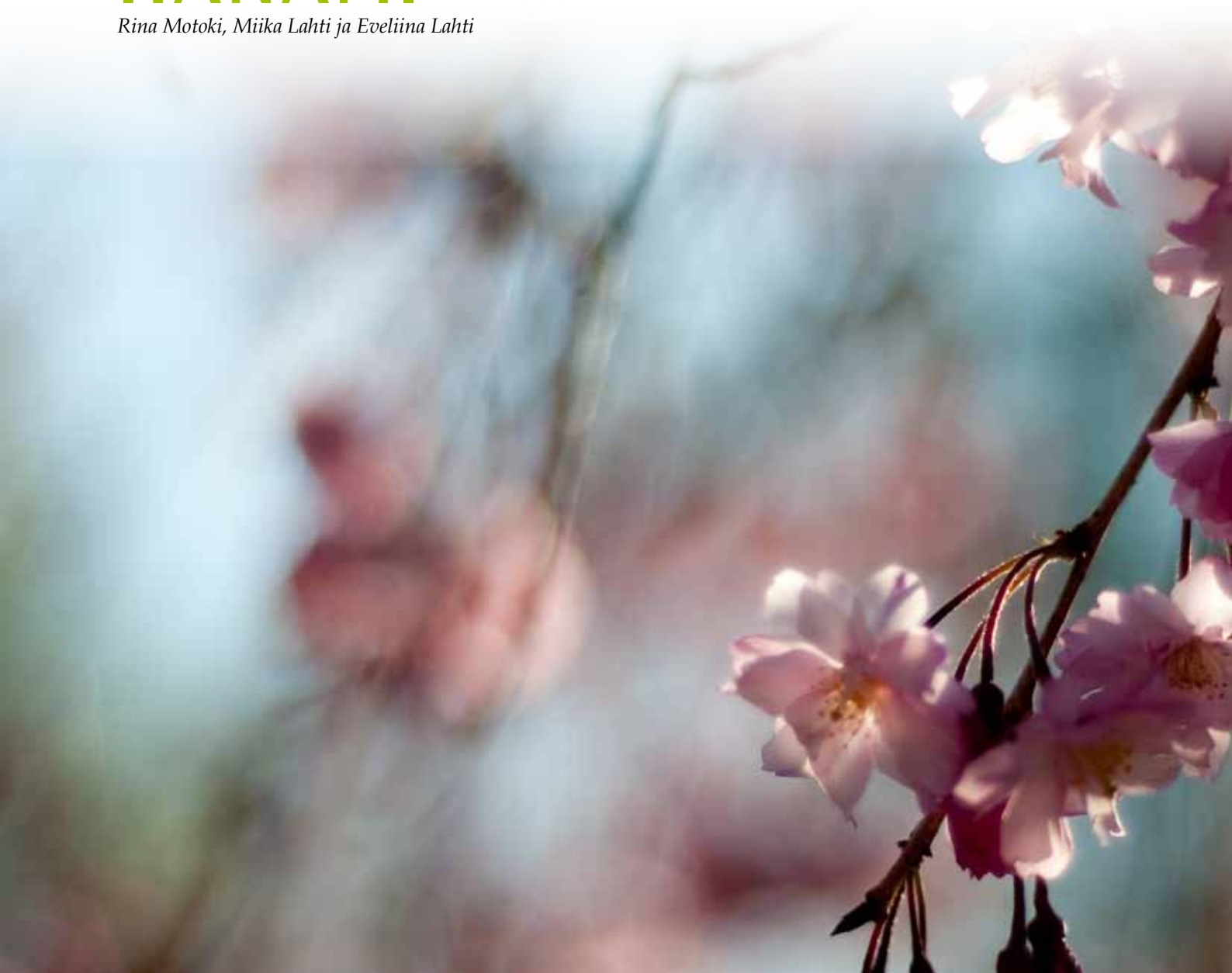
suolaa, pippuria

oliiviöljyä paistamiseen

1. Raasta perunat ja pilko sipuli pieneksi. Sekoita ainekset isoon kulhoon.
2. Purista aineksista ylimääräiset nesteet pois ja kaada ne erilliseen kulhoon.
3. Vatkaa kananmunat ja lisää vaahtoon mausteet ja leivinjauhe.
4. Lisää peruna-sipulisekoitus kananmunavaahtoon ja sekoita hyvin (tämän voi tehdä myös tehosekoittimella, jos haluaa hienojakoisemman lopputuloksen).
5. Nosta taikinasta nokareita kuumalle paistinpannulle. Painele nokareet lastalla litteiksi. Paista öljyssä n. 2 minuuttia per puoli.
6. Tarjoile halusi mukaan smetan, omenahillon, kermavaahdon tai sokerin kera.

HANAMI

Rina Motoki, Miika Lahti ja Eveliina Lahti

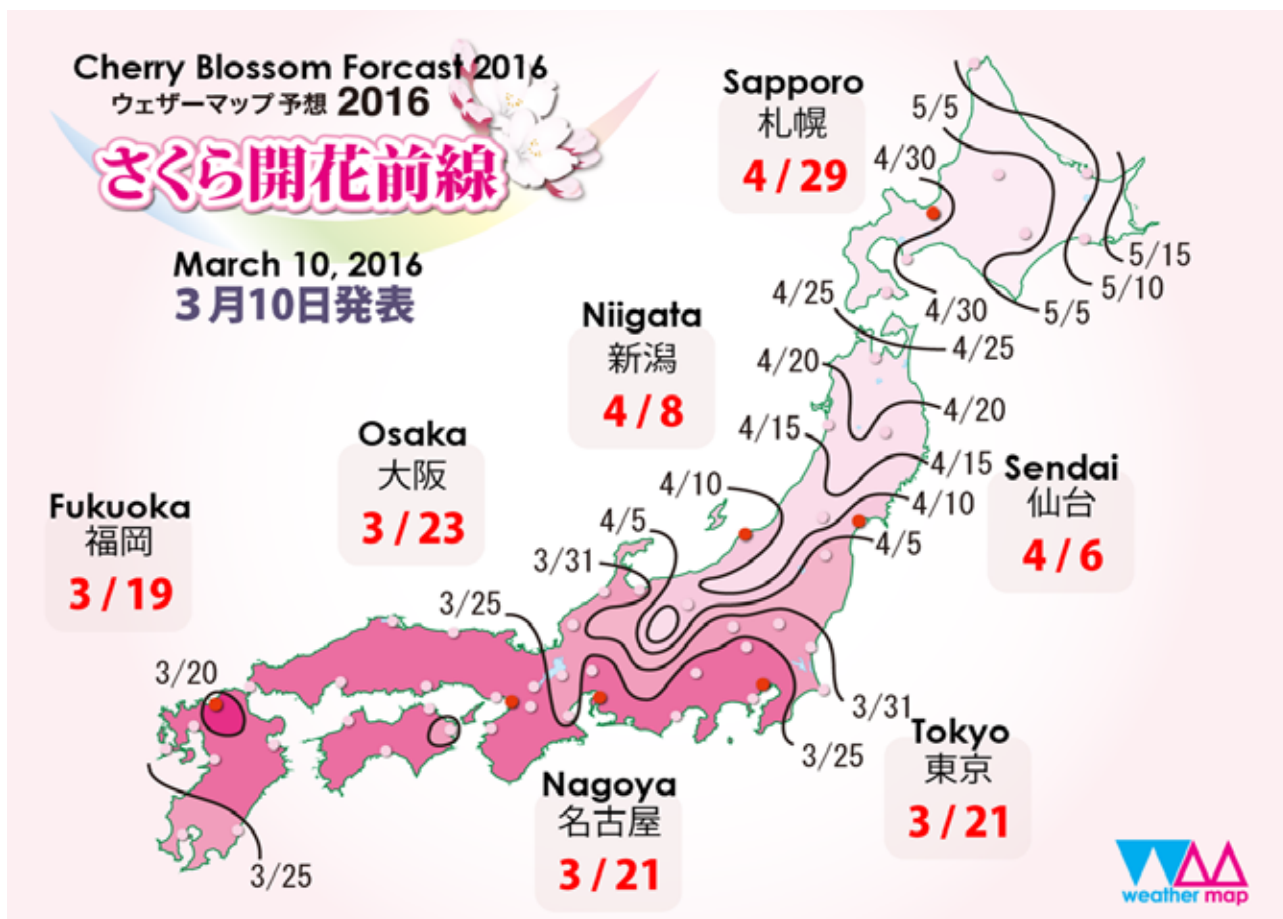
Keväisiä kirsikankukkia. Kuva: Nathan Siemers

MIKSI?

Hanami on tunnetuimpia ja merkittävimpiä japanilaisia juhlia. Juhla on poikkeuksellinen siinä mielessä, että sen ajankohtaa ei voi etukäteen merkitä kalentereihin. Juhlaa vietetään niinä päivinä, kun kirsikankukat saavuttavat täyden loistonsa – eli eri aikaan eri puolilla Japania. Pitkin kevättä säätiedotuksissa ennustetaankin Hanamin alkuajankohtaa.

Hanami on talven jäljiltä heräävän luonnon juhla. Sitä on vietetty yli tuhat vuotta, mutta kukaan ei tiedä tarkalleen, mistä perinne on saanut alkunsa.

Kirsikkapuilla on joka tapauksessa erityinen asema japanilaisessa kulttuurissa. Kirsikankukat kukkivat vain muutaman päivän ja putoavat maahan ollessaan yhä täydessä loistossaan. Samurait, eli japanilaiset ”ritarit”, pitivät kirsikankukkia esikuvinaan. Kuten kirsikankukkien, piti samuraidenkin olla valmiita kuolemaan nuoruutensa kukoistaessa minä päivänä tahansa. Kauneuden ja elämän hetkellisyys on keskeistä myös japanin zen-buddhalaisuudessa ja monien japanilaisten runoilijoiden teoksissa.

Useat palvelut, kuten WeatherMap.jp:n sivusto <http://cherryblossom.tokyo/>, tarjoavat turisteille päivittyvät ennustukset Hanamin alkamisajankohdasta eri puolilla Japania.

MITEN?

Hanami on japanissa kansallinen vapaapäivä. Hanamia juhlistetaan pukeutumalla perinteisiin kimonoihin ja kokoontumalla naapurien kanssa piknikille kirsikkapuiden lähetyville. Juhlan aikana esitetään perinteisiä japanilaisia tansseja ja järjestetään sumopainikilpailuja. Erityisesti Japanin ulkopuolella hanamista on tullut japanilaisuuden yleisjuhla, ja kirsikankukkien ihasteluun yhdistetään melkein mitä tahansa japanilaiseen kulttuuriin liittyvää. Ideoista ei siis juhlan vietossa ja koristelussa ole pulaa.

Suomessa perinteisen hanamin eväretken voi tehdä omenapuiden tai sireenien katveeseen, jos kirsikkapuita ei löydy lähimaastosta. Alla esittelemme myös muita toiminnallisia ideoita, joiden kautta hanamia voi juhlistaa koulu- ja luokkaympäristössä.

Lapsuuteni hanami. Kuva: Rina Motoki

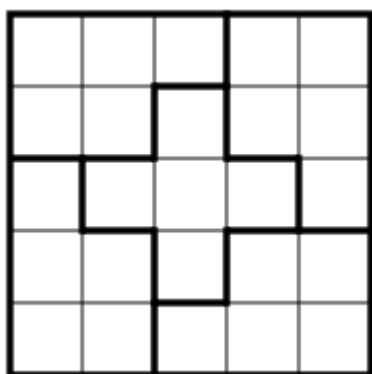
MANGA JA ANIME

Japanilaiset sarjakuvat (manga) ja piirroselokuvat (anime) ovat onnistuneet valloittamaan maailman tehokkaasti. Kirjastoista ja kirjakaupoista löytyy jonkin verran suomeksi käännettyjä sarjakuvakirjoja, mutta suomennosten lisäksi netti on täynnä fanien japanista englannin kielelle kääntämää mangaa. Länsimaissa kuuluisin anime-elokuvien tekijä on Hayao Miyazaki. Koulussa näytettäväksi kelpaavat ainakin Ystäväni Totoro, Henkien kätkemä, Kikin lähettipalvelu ja Ponyo rantakalliolla.

Sarjakuvien lukemisen ja elokuvien katsomisen ohella oppilaat voivat piirtää hanamin aikana omia anime- ja mangahamoja. Youtubesta löytyy monia opetusvideoita, joiden avulla voi opetella japanilaisen piirrostyyliä

HUOM.! Opettajan on hyvä huomata, että mangaa tehdään japanissa kaikenikäisille lukijoille, joten aineistojen soveltuvuus oppilaille täytyy aina tarkistaa etukäteen.

SUDOKUT

Japanista lähtöisin oleviin sudokuihin törmää nykyään melkein jokaisessa sanoma- ja ristikkolehdeissä. Sudokuja löytyy helposti myös netistä. Kun sudokujen perusidea on selitetty (jokaisella rivillä ja suoralla sekä jokaisessa laatikossa, esiintyvät numerot 1–9 vain yhden kerran) voivat oppilaat ratkaista sudokuja itsenäisesti. Huomaa, että sudokuja on hyvin helppoista hyvin vaikeisiin.

Jos harjoituksesta haluaa tehdä haastavamman, voi oppilaat laittaa suunnittelemaan omia sudokuja. Tällöin pohjana kannattaa käyttää pienempää 5-numeroista pohjaa, jonka voi kopioida alta tai tulostaa osoitteesta <https://drive.google.com/drive/folders/0B8YCfFV6DI51SnI2NGVPRmlPYXc?usp=sharing>.

TANKA JA HAIKU -RUNOT

Japanilaiset tanka- ja haiku-runojen kirjoittaminen on sekä hyvä luovan kirjoittamisen harjoitus että kurkistusaukko japanilaisen runouden lajeihin. Haiku ja tanka edustavat mieterunoutta, jossa aforismimaiset ajatukset on rakennettu tarkkaan mittaan. Tavumääriin pohjautuvat säkeet antavat kokemattomallekin runoilijalle raamit, joiden kautta runoja voi rakentaa pienen pohdinnan kautta.

Haiku-runojen ensimmäisessä säkeessä on viisi tavua, toisessa seitsemän ja kolmannessa viisi (5-7-5). Tanka on haikua pidempi. Se jatkuu vielä kahden seitsentavuisen säkeen verran (5-7-5-7-7). Alla on muutamia ideoita, joiden kautta tanka- ja haikuruvoja voi käyttää opetuksessa ja siten hanamin viettossa.

LÄMMITTELY

Ennen varsinaista runojen kirjoittamista oppilaat voi herätellä tavujen laskemiseen pienen lämmittelytehtävän avulla. Lämmittelytehtävässä oppilaat työskentelevät pareittain. Opettaja antaa oppilaille jonkin teeman sekä tavumäärän, joiden perusteella oppilaiden tulee keksiä mahdollisimman monta sanaa. Esimerkiksi: Sanassa on kaksi tavua ja se liittyy jollain tavalla luontoon. Sanassa on kolme tavua ja se on verbi. Sana on yksitavuinen. Oppilaiden tehtävä on minuutin ajan keksiä mahdollisimman monta sanaa. Lämmittelytehtävässä keksityt eripituiset sanat voidaan kirjoittaa taululle. Valmiista keksityistä sanoista voi hakea ainesta seuraavaksi kirjoitettaviin omiin japanilaisiin runoihin. Riippuen ryhmästä, lämmittelyä voi jatkaa vielä niinkin, että parin tulee keksiä jokin lause, jossa on seitsemän tai viisi tavua.

HAIKU- JA TANKA -RUNOJEN KIRJOITTAMINEN

Haiku- ja tankarunojen teemana on usein luonto, johon yhdistyvät runoilijan sielunmaisema ja mietteet. Luontorunojen kirjoittamista varten opettaja voi jakaa jokaiselle oppilaalle aikakausi- tai sanomalehdestä leikatun maisemakuvan tai heijastaa esimerkiksi dokumenttikameralla taululle muuttaman japanilaisen maiseman. Oppilaan tehtävä on kirjoittaa kuvasta tanka- tai haikurun. Seuraavan kaavan mukaisesti.

TANKA 5-7-5-7-7

HAIKU 5-7-5

Tarpeen tullen oppilaita voi ohjeistaa tarkemmin haiku-runon kirjoittamiseen: Ensimmäinen ja toinen säe kuvaavat, mitä kuvassa tapahtuu tai mitä siinä on. Kolmas säe kertoo kuvan herättämistä tunteista.

ESIMERKKI HAIKU-RUNOSTA

*Jos en sinulle
kenelle sitten näytän
luumupuun kukan.*

Tuntematon, Suom. Tuomas Anhava

Kuvat ja niistä kirjoitetut runot voidaan asettaa luokan seinälle runonäyttelyksi. Ne koristavat luokkaa Hanami-juhlan ajan.

PERINTEINEN SAMURAIN KESKITTYMISHARJOITUS

Tämä on hauska ja nopea harjoitus, jonka voi tehdä pientenkin oppilaiden kanssa. Harjoituksen avulla riehakkaankin opetusryhmän saa huijattua rauhoittumaan. Yleensä oppilaat tekevät harjoituksen hyvin, kun muistaa korostaa, että kyseessä on aito samurai-sotilaiden käytämä harjoitus.

1. Perinteisesti harjoitus on tehty polvi-istunnassa lattialla, mutta harjoituksen voi tehdä yhtä hyvin myös tuoleilla istuen, selällään maassa maaten tai vaikka risti-istunnassa. Tärkeintä on, että asento mahdollistaa keskittymisen.
2. Ota oikean käden peukalolla ja etusormella ote oman kaulasi molemmilta puolilta, niin että tunnet sormissa sydämen sykkeen kaulan molemmilta puolilta.
3. Ota vasemman käden etusormella ja peukalolla kiinni oikean käden ranteesta, niin että tunnet vasemmankäden peukalolla sykkeen ranteelta.
4. Keskity näihin kolmeen sykkeeseen ja pyri saamaan sykkeet synkronoitumaan, eli tuntumaan täsmälleen samaan aikaan. Tyypillisesti sykkeissä tuntuu pieni ero, mutta keskittymällä sykkeet pystyy yhdenaikaistamaan. Tämä vaatii kuitenkin keskittymistä, jolloin muut asiat katoavat mielestä, mikä pohjimmiltaan on harjoituksen pointti.

Samuraita Nagasakissa 1868. Kuva: Tanskan kansallismuseon arkisto.

KAMPPAILULAJIT

Aikido, judo, karate, kendo ja monet muut kamppailulajit ovat alkuperältään japanilaisia. Paidalliset kamppailulajit järjestävät mielellään näytöksiä kouluilla, ja kenties opiskelijaryhmästä-

kin löytyy joku lajien harrastaja, joka voisi esitellä omaa kamppailulajiharrastustaan, sen sääntöjä ja siinä käytettäviä varusteita.

GO-PELI

Go-peli on vähän kuin aasialainen shakkipeli. Sitä sanotaan maailman suosituimmaksi lautapeliksi, mikä kertoo siitä, miten paljon pelin pelaajia löytyy erityisesti Kiinassa, Etelä-Koreassa ja Japanissa. Pelin taitajia myös arvostetaan. 1800-luvulla Japanissa valittiin jopa yksi hallituksen virkamiehistä, ”Go-ministeri”, vuosittaisen go-turnauksen pohjalta. Ajatuksena oli, että jos ymmärsi hyvin syvällistä peliä, ymmärtäisi hyvin myös yhteiskunnan monimutkaisuutta.

Pelissä pelaajat laittavat vuorotellen mustia ja valkoisia kiviä pelilaudalle ja pyrkivät saamaan hallintaansa mahdollisimman suuren pinta-alan pelilaudasta. Pelinä Go on jatkuvaa tasapainoilua, sillä yhdenkin pisteen ero riittää voittamiseen, eikä vastustajaa pysty shakin tapaan nujertamaan kokonaan juuri mitenkään.

Pelissä on vain muutama sääntö, ja ne oppii nopeasti. Pelin monimutkaisuus syntyy siitä, että pelilautana toimii 19x19-kokoinen ruudukko, jonne kiviä saa pelata käytännössä minne tahansa. Tästä

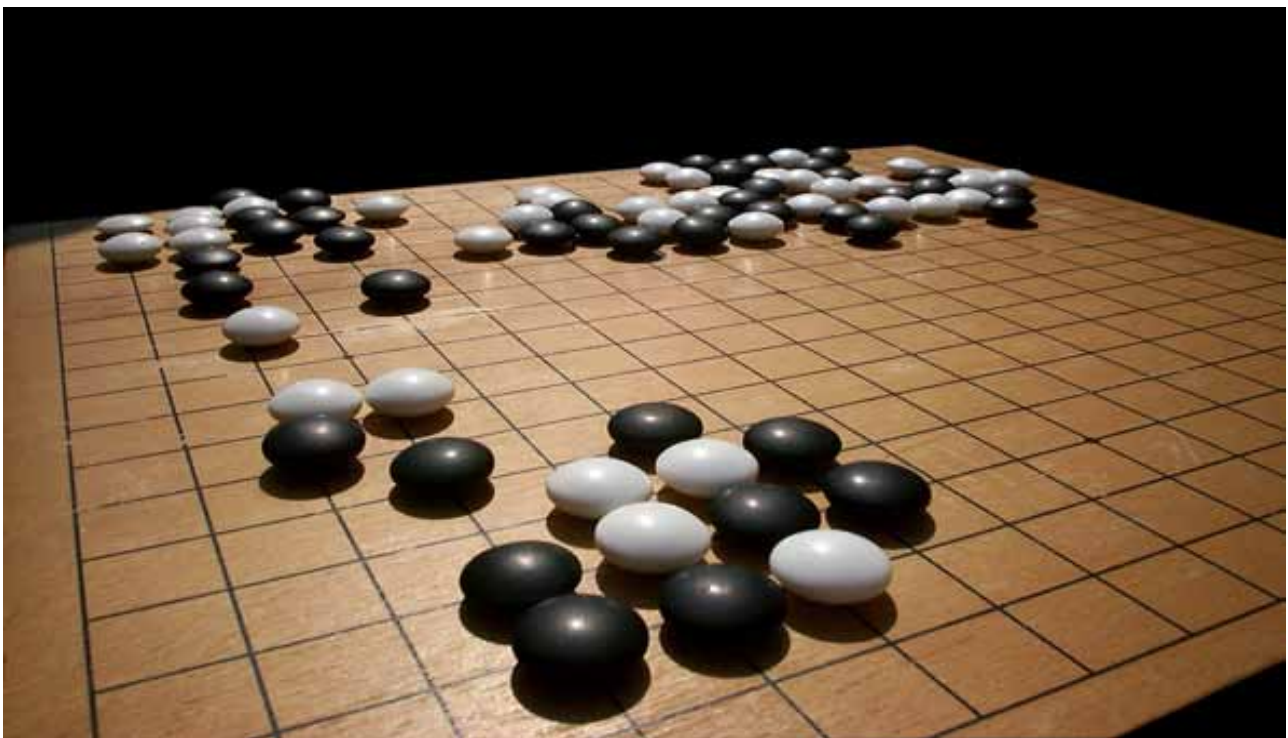
johtuen jokaisella vuorolla on jopa satoja eri mahdollisia siirtoja. Aloittelijoiden kanssa voi kuitenkin aloittaa hyvin esim. 7x7-ruudukolla, jolla pelin perusteet oppii nopeammin.

Oheisten linkkien takaa löytyy pelilautapohja ja pelin tarkemmat säännöt. Erityisesti isommissa kaupungeissa toimii myös aktiivisia go-kerhoja, joiden jäsenet tulevat mielellään kertomaan pelistä koululle ja tuovat harjoitteluvälineet mukanaan.

Go:n säännöt oppii parhaiten interaktiivisen oppaan avulla: <http://playgo.to/interactive/finnish/>

7x7-pelilautapohja tulostettavaksi löytyvät täältä: <https://drive.google.com/drive/folders/0B8YCfFV6DI51SnIzNGVPRmlPYXc?usp=sharing>

Suomen Go-liitosta voi myös kysyä apua. Sivustolta löytyy myös paikallisten kerhojen yhteystiedot <http://www.suomigo.net/>

Keväällä 2016 tietokone pystyi ensimmäistä kertaa päihittämään maailman kärkipelaajat Go:ssa. Shakissa ihmiset hävisivät tietokoneille jo vuonna 1997. (Hoge Rielen & Fcb981)

HANAMIJUHLAT SUOMESSA

Viime vuosina Hanami on tullut myös Suomeen. Monissa kaupungeissa japanilaiset ravintolat järjestävät pienimuotoisia hanamijuhlia. Suomen suurin hanamijuhla järjestetään Helsingin Roihuvuoren japanilaisessa puutarhassa. Juhla tai puisto kirsikan

kukkien aikaan soveltuu hyvin päiväretkikohteeksi luokalle. Myös suomalais-japanilaiselta yhdistykseltä voi kysellä apua koulun hanamin vieton suunnittelussa.

Roihuvuoren hanamijuhlat: <http://www.roihuvuori.fi/hanami/>
Suomalais-Japanilainen yhdistys <http://www.suomi-japani.net/>

KORISTELUIDEA: ORIGAMIT

Origamit, eli paperista taitellut hahmot tai kuviot, ovat yksi perinteinen japanilainen kädentaidon laji. Alun perin origamit ovat lähtöisin Kiinasta, mutta paperintaittelutaide kehittyi huippuunsa Japanissa. Aiemmin origameissa on ollut hengellinenkin ulottuvuus. Paperin taittelun on uskottu kutsuvan paikalle kami-hengen, joka piti pahoja henkiä loitolla. Tunnetuin japanilainen kurki-origami ja erityisesti kurkiorigamiparvi symboloi edelleen rauhaa.

Alla olevan linkin takaa löytyy suomenkieliset ohjeet paperikurjen tekemiseen. Hanamin ajaksi luokan kattoon voi esimerkiksi askarrella kurkiparven. Oppilaita voi motivoida paperin taitteluun japanilaisen kansanuskomuksen kautta: ihminen, joka taittelee tuhat paperikurkea, saa toiveensa toteutumaan.

<http://origamit.com/origami-kurki/>

Vanhan japanilaisen uskomuksen mukaan ihminen, joka tekee tuhat paperikurkea, saa yhden toiveensa toteutumaan. Kuva: Kevin Harber.

RUOKAIDEA: KASVISMAKIRULLAT

Japanilainen keittiö ja sen erilaiset sushi-lajit ovat kasvattaneet suosiotaan myös Suomessa. Sushireseptit ja niissä käytetyt ainekset vaihtelevat paljonkin. Monet sushit valmistetaan raa'asta kalasta, mutta maukkaat sushipalat syntyvät myös kasviksista. Kasvissushien valmistaminen soveltuu hyvin kouluolosuhteisiin ja esimerkiksi kasvismakirullat tarjoavat kurkistusaukon japanilaiseen keittiöön ja sen makuihin.

TARVIKKEET

(8 palaa)

1 leväarkki

1 ½ dl keitettyä sushiriisiä

wasabia

neljä viipaletta avokadoa

yksi porkkana

pala kurkkua

tilkka vettä tai riisiviinietikkaa

tarjoiluun soijaa ja inkivääriä

tarvikkeet: bambumatto ja syömäpuikot

VALMISTUSOHJE

1. Keitä sushiriisi kattilassa pakkauksen ohjeen mukaan. Anna valmiin riisin jäähtyä kädenlämpöiseksi.
 2. Kuori porkkana ja avokado. Leikkaa porkkanasta, avokadosta ja kurkusta ohuita, noin viiden sentin pituisia tikkuja.
 3. Aseta leväarkki bambumaton päälle karhea puoli ylöspäin. Kastele sormet ja levitä riisi leväarkille noin puolen sentin kerrokseksi. Jätä levän reunasta noin 1/3 paljaaksi.
 4. Vedä ohut wasabiraita leveyssuunnassa arkin keskelle. Asettele kurkku-, porkkana- ja avokadotikut wasabiraidan päälle. Kastele paljaaksi jäänyt leväarkin pää kevyesti vedellä tai riisiviinietikalla, jotta rulla pysyy paremmin kiinni. Kääri arkki napakasti rullalle bambumaton avulla.
 5. Käännä sushirullan sauma alaspäin. Kastele veitsen terä vedellä ja leikkaa rulla noin kahdeksaksi palaksi juuri ennen tarjoilua. Tarjoile sushit maun mukaan japanilaisen soijan, wasabitahnan ja inkiväärin kera.
- Mikäli juhlan ruokapuolesta haluaa päästä helpommalla, tarjoavat suomalaiset Geisha-suklaama-keisetkin pienen japanilaista kulttuuria sivuavan suupalan.
- Kun juhlan vietosta koululla on selvitty voi opettaja kokeilla japanilaista riisiviiniä ”sakea”. Perinteisen uskomuksen mukaan kukkivat kirsikankukat saavat saken maistumaan erityisen hyvältä.

LISÄTIETOA - ERIYTTÄVÄ TEKSTI

Japanilainen Rina kertoo oheisessa kirjoituksessaan Hanamin vietostaan. Tekstiä voi käyttää eriyttävänä harjoituksena tai yläkoulun aamunavauksena.

HANAMI (CHERRY BLOSSOM VIEWING) IN JAPAN

'Sakura', cherry blossom in English, is the flower of Japanese heart, which reaches full bloom in spring. We admire this small, pale pink, lovely flower as a symbol of the advent of spring and the beauty in nature. We love this flower so much that Sakura has become a common name for a girl. If you meet a Japanese girl who is as warm as spring and as lovely as small pink flowers, ask her name, I'm sure her answer will be "Sakura".

Every spring we go out and enjoy the great view of the full bloom of cherry blossoms; this event is called 'Hanami' in Japanese. It is said that Hanami has been enjoyed among Japanese people for over one thousand years. It has been one of the biggest seasonal events for us ever since. So where do we go to see the flower and what exactly do we do while admiring them? The answer is anywhere and anything! The whole country is colored with full of cherry blossoms during this season: on the street, in a park, along a riverbank, basically everywhere you go. Some people enjoy a long walk viewing the flower while others go on a picnic and sit under the trees. My favorite spot of Hanami is a local riverbank near my house. I visit there in the evenings towards the end of spring when the flowers are lighted up beautifully and the wind mysteriously blows the petals.

– Rina Motoki –

SANASTOA:

a cherry blossom – kirsikankukka
advent of spring – kevään tuleminen
admire – ihaila
a riverbank – joen ranta
a petal – kukan terälehti

TÄHTITAIVAASEEN JA KUUHUN LIITTYVÄT JUHLAT

Noora Ijäs, Miika Lahti ja Eveliina Lahti

Keskisyksyn juhlan viettoa Hong Kongissa. Kuva: Rose Ferrer

MIKSI?

Kautta aikojen ihmiset ovat kääntäneet katseensa tähtiin ja nähneet siellä tarinoita ja ennusmerkkejä maailman tapahtumista. Tähtikuvioiden nimet ja merkitykset vaihtelevat eri kulttuureissa, mutta melkein kaikkialta maailmassa löytyy juhlia, jotka

liittyvät tähtiin ja kuuhun. Oppimateriaaliin olemme yhdistelleet taiwanilaisen kuun juhlan ja japanilaisen Tanabata-juhlan perinteitä ja soveltaneet juhlanviettotapoja länsimaisille tutumpaan kreikkalaiseen astrologiaan.

MITEN?

JAPANI: TANABATA

Tanabata on vanha ja perinteinen juhla. Juhla on alun perin lähtöisin Kiinasta, mutta Japanissakin Tanabataa on juhlittu vuodesta 755 alkaen, jolloin keisarinna Kōken järjesti ensimmäisen juhlan. Tämän jälkeen juhlasta on tullut yksi tärkeimmistä vuosittaisista juhlista Japanissa.

Tanabata perustuu vanhaan kansantarinaan, joka kertoo taivaan keisarin tytär Orihimen ja Hikoboshi-nimisen paimenen tapaamisesta. Tarinan mukaan linnunrata on erottanut nämä ikuiset rakastavaiset, ja he saavat kohdata vain kerran vuodessa, seitsemännen kuun seitsemäntenä päivänä. Tuolloin kyyhkys rakentavat Orihille ja Hikobishille sillan toistensa luo. Tähtitaivaalla Orihimeä

kuvastaa Vega-tähti ja Hikoboshia puolestaan Altair. Suomalaisessa kalenterissa tanabata ajoittuu usein elokuulle.

Tanabatan näkyvin perinne on niin sanottu toivomuspuu. Juhlan aikana erityisesti maaseudulla voi nähdä talojen edessä bambukeppejä, joihin on ripustettu erivärisiä papereita. Papereihin on kirjoitettu pieniä runomuotoisia toivomuksia. Ne ripustetaan keppeihin juhlan aamuna. Oikea juhla alkaa kuitenkin vasta illalla auringon laskettua. Ihmiset pukeutuvat tavallista hienommin. Kadut on koristellaan värikkäillä koristeilla ja erityisesti toreilla ja kauppakeskuksissa järjestetään paraateja ja koristelukilpailuja.

TAIWAN: KUUNJUHLA ELI KESKISYKSYN JUHLA

Kuunjuhla eli keskisyksyn juhlaa on vietetty Shangdynastian (n. 1800–1100 eKr.) ajasta lähtien muun muassa Vietnamin, Kiinassa sekä Taiwanissa. Kuunjuhla eli keskisyksyn juhla liittyy nimensäkin mukaisesti syksyiseen täysikuuhun ja sen palvontaan.

Keskisyksyn juhlan ja kuun palvonnan pohjalla on vanha sankaritarina. Legendan mukaan kuuluisa jousiampuja sai ikuisen elämän lääkkeen palkinnoksi urotöistään. Sankari ei kuitenkaan päässyt nauttimaan rohdosta itse, vaan hänen morsiamensa Chang E löysi rohdon eikä pystynyt vastustamaan sen ihmeellistä tuoksua. Lääkkeen vaikutuksesta Chang E lensi kuuhun. Chang E:n mies rakensi linnan aurinkoon ja yrittää vielä tänäkin päivänä saada morsiantaan kiinni ampumillaan nuolilla. Legendan taustalla voi nähdä mm. taolaisuudessa näkyvän maailmankäsityksen, jonka mukaan maailmankaikkeus rakentuu kahden vastavoiman varaan. Taolaisuudessa perinteessä kuu nähdään naisellisenä (jin), kun taas aurinko edustaa

miehisyyttä (jang).

Perinteisesti keskisyksyn juhlan aikana on uhattu ruokaa kuun neidolle Chang E:lle. Nykyään keskisyksyn juhlaan kuuluu kuitenkin paljon muutakin kuin ruokien uhraamista. Vuosisatojen myötä juhla on muuttunut sadonkorjuufestivaaliksi, mutta sen arkaaisetkin perinteet näkyvät vielä eri tavoin. Perheen ja ystävien kesken juhlaa juhliin grillamalla. Pihalla ihailaan täysikuuta ja sytytetään lyh-

Tang-dynastian (618-906 jKr) aikaisessa pronssipeilissä on kuvattuna Chang'E ja hänen eläin seuralaisensa Kuujänis.

Kuva: Honolulu Academy of Arts.

tyjä, joista osa lähetetään pimenevälle yötaivaalle. Juhlan yhteydessä kerrotaan myös arvoituksia ja valvotaan myöhään. Erään kansanuskomuksen mu-

kaan, mitä kauemmin yöllä valvoo kuuta katsellen sitä suuremman onnen saa.

ASTRONOMIAN JA TÄHTIKUVIOIDEN DIGITAALINEN OPETTELU

Erityisesti luokan iltai- tai yökoulu on hyvä aika tähtitaivaan havainnointiin. Digitaaliset sovellukset ovat tehneet tähtikuvioiden ja astronomian opettelusta paljon aiempaa helpompaa. Esimerkiksi mobiililaitteille ilmaiseksi ladattavat Star Walk ja Sky Map -sovellukset tunnistavat GPS:n ja laitteen asemasensorin avulla ne tähtikuviot, joita kohti älylaite osoittaa. Vaikka elämme GPS:n ja navigaattoreiden aikakaudella, olisi jokaisen hyvä tunnistaa taivaalta ainakin Otavan tähtikuvio, ja osata etsiä sen avulla Pohjantähti, joka osoittaa pohjoisella pallonpuoliskolla, missä pohjoinen sijaitsee. Mitä enemmän tähtikuvioita taivaalta tunnistaa, sitä kodikkaammaksi öinen taivas käy. Ja sitä paitsi, mo-

niin tähtikuvioihin liittyy hienoja kertomuksia.

Joitakin digitaalisia apuvälineitä voi käyttää luokassa myös keskellä päivää. Netistä löytyy hyviä tähtikarttoja. Esimerkiksi näillä sivustoilla on mahdollisuus nähdä teleskooppien ottamaa kuvaa reaaliaikaisena:

World Wide Telescope

<http://www.worldwidetelescope.org/>

ESA <http://www.esa.int/ESA>

NASA <https://www.nasa.gov/>

Maapallon pyörimisen takia tähdet kiertyvät yön aikana ympyräkaarille. (European Southern Observatory)

Tähtien radat -valokuvaus

Jos öistä tähtitaivasta ei ole mahdollista tarkkailla yhdessä luokan kanssa, on tähtiratojen valokuvaus yksi tapa tutkia yötaivasta. Valokuvausta varten tarvitaan kamera, jalusta ja ajastettu laukaisin. Kamera osoitetaan taivaalle ja laitetaan ottamaan kuvia esimerkiksi joka kymmenes minuutti koko yön ajan. Seuraavana päivänä kameran ottamat kuvat yhdistetään yhdeksi kuvaksi, tai vaihtoehtoisesti niistä voi tehdä gif-videon. Kummassakin tapauksessa kuvista pitäisi nähdä, miten tähdet piirtävät ympyräkaltaisia ratoja taivaalle Pohjantähden ympärille.

Eläinradan merkit

Melkein kaikki tietävät oman horoskooppinsa. Harva kuitenkaan tietää, mihin horoskoopit perustuvat. Eläinradan kaksitoista merkkiä (oinas, härkä, kaksonen, rapu, leijona, neitsyt, vaaka, skorpion, jousimies, kauris, vesimies, kalat) löytyvät kaikki tähtitaivaalta hyvin läheltä horisonttia. Aurinko nousee vuoden aikana jokaisen horoskoopin tähtikuvion kohdalta. Esimerkiksi horoskoopiltaan leijonat ovat syntyneet ajanjaksona, jolloin aurinko nousee taivaalle leijonan tähtikuvion kohdalta.

Horoskooppien laatiminen

Horoskooppien laatiminen on hauska kirjoitus-harjoitus, jonka kautta oppilaat oppivat uudenlaisen tekstilajin. Horoskooppien kirjoittamista varten opettaja voi listata taululle asioita, joita ennustuksissa usein kerrotaan. Näitä voivat olla esimerkiksi yllättävät tapahtumat, vastauksen saaminen mieltä askarruttavaan kysymykseen, uuden seikkailun alkaminen, tulevan viikon tapahtumat jne. Opettaja voi myös lukea muutaman vuosiluokalle sopivan horoskoopin. Oppilaille on syytä painottaa, että luokan yhteisissä horoskoopeissa kerrotaan vain

Jos kameratarvikkeita on hankala hankkia, onnistuu vastaavan kuvauksen tekeminen myös mobiililaitteella, jolle on ladattu Timelapse -kamera-ohjelma. Esimerkiksi Androidin Time Lapse Video on ilmainen ja ajaa asiansa. Jotta kuvat onnistuvat hyvin, kannattaa opettajan käydä katsomassa edellisenä iltana missäpäin taivasta Pohjantähti sijaitsee. Näin kameran saa suunnattua oikein. Luonnollisesti kuvaaminen vaatii myös hyviä sääolosuhteita ja mobiililaitteet tai kamera tulee suojata kosteudelta.

Maapallo kiertää aurinkoa, ja siksi vuoden aikana eri horoskooppimerkit osoittavat auringon nousukohtan.

Suomi on sen verran pohjoisessa, että kaikki eläinradan merkit eivät koskaan näy yhtä aikaa taivaalla. Kokeilkaa löytää edellä esiteltujen sovelusten avulla mahdollisimman monta eläinradan merkkiä tähtitaivaalta: Mitkä merkit näkyvät tällä hetkellä yötaivaalla? Löydätkö taivaalta oman horoskooppimerkkisi tähtikuvion?

positiivisista asioista ja että niissä ensisijaisesti rohkaistaan tai kannustetaan lukijoita.

Lopullisen kirjoitusharjoituksen voi teettää esimerkiksi niin, että jokainen kirjoittaa jollekin horoskooppimerkille ennustustekstin. Tekstit voi laittaa seinälle, ja kun seuraava viikko on kulunut, voidaan katsoa, kuinka monen horoskooppi osui oikeaan. Tähtitaivaan juhlat sijoittuvat kouluvuoden alkuun. Horoskooppien laatimisessa voi käyttää hyödyksi myös alkanutta kouluvuotta. Horoskoopeihin voi kirjoittaa ennustukset alkaneelle syksylle.

TÄHTIKUVIOIDEN TARINAT

Kautta aikain taivaankansi on toiminut tarinoiden ja kansansatujen innoittajana. Taivaan valomuodostelmissa on nähty sankaritarinoita ja syntymyyttejä, joiden myötä tähtikuviot ovat saaneet myös nimensä. Monien Suomen yötaivaalla näkyvien tähtien nimet löytyvät kreikkalaisesta mytologiasta.

KIRJOITUSHARJOITUS

Jokainen oppilas valitsee tähtikartasta yhden kiinnostavan kuvion, jonka pohjalta hän kirjoittaa myyttisen kertomuksen. Myytissä voi seikkailla myös useampi tähtitaivaan hahmo. Johdannoksi oppilaille voi lukea oheisen, itäisessä Aasiassa hyvin tunnetun, kertomuksen Orihmesta ja Hikoboshista.

PIENI NÄYTELMÄ

Tarinankirjoitusharjoituksen sijaan myös pienen näytelmän ja näytelmäkäsikirjoituksen laatiminen voi sopia jollekin ryhmälle. Jos luokan opetus tapahtuu pienryhmissä, voivat pienryhmät valmistella omalla ryhmätunnillaan näytelmän toiselle ryhmälle.

Oppilaiden näytelmissä voi hyödyntää myös valmiita myyttejä, mikäli oman kertomuksen laati-

giasta. Antiikin myytit tuntevalle Suomen yötaivas herää uudella tavalla eloon ja tähtitaivaan tarkkailu on entistä kiinnostavampaa. Luokan kanssa tähtitaivaan tarinoihin voi tutustua erilaisten draama- ja kirjoitusharjoitusten kautta.

miseen ei ole aikaa. Esimerkiksi Tanabata juhlaan liittyvä Orihimen ja Hikoboshin myytti sopii esitettäväksi näytelmänä. Myös Sakari Lehtisen laatimassa URSA:n oppimateriaalissa on kerrottuna tähtiin liittyviä tarinoita:

https://www.ursa.fi/fileadmin/ursa2010/kuvat/palvelut/tahtitaivaan_tarinoita.pdf

Seinämaalaus Pekingin Kesäpalatsissa kuvastaa Orihimen kertomusta. Kuva: shizhao.

KERTOMUS ORIHIMESTA JA HIKOBOSHISTA

Olipa kerran nuori prinsessa Orihime. Hän oli taitava kutomaan kankaita, ja kaikki yötaivaan tähdet halusivat vaatteita vain hänen tekemistään kankaista. Orihime työskenteli hyvin ahkerasti, ja jokaisena yönä hän käveli taivaallisen Amanogawa-joen

varteen kutomaan.

Orihimen isä, taivaan kuningas Tentei, oli hyvin ylpeä tyttärestään mutta myös vähän surullinen, sillä Orihime joutui viettämään niin paljon aikaa yksin. Tentei päätti kutsua koko tähtitaivaan loista-

vimmat tähdet juhliin ja antaa tyttärensä valita ket haluaisi puolisooseen. Monet pyrstötähdet tulivat paikalle hienoissa vaatteissaan, mutta Orihime ei iastunut kehenkään heistä. "Pitäisikö hienojen pukujenne hurmata minut, vaikka olen itse tehnyt niiden kankaat?" Orihme mietti.

Vieraiden ei auttanut kuin lähteä ja Orihime jäi kahden isänsä kanssa. Silloin Orihme tunnusti isälleen, että hän haluaisi puolisooseen köyhän karjapaimen Hikoboshin, joka paimensi laumaansa Orihimen kutomispaikan vastarannalla. Tentei ei ollut mielissään tyttärensä päätöksestä, mutta heltyi lopulta ja suostui Orihimen pyyntöihin. Olihan Hikoboshi tunnettu uutterana karjapaimenena.

Nuori pari riemastui, ja Taivaan kuninkaan sa-leissa järjestettiin isot hääjuhlat. Häiden jälkeen Orihime ja Hikoboshi vetäytyivät pieneen mökkiin Amanogawan rannalle ja viettivät kaiken aikansa keskenään. He eivät kaivanneet mitään toistensa lisäksi.

Aikaa kului ja tähtiä alkoi vierailia Tentein luona. Tähdet valittivat, että heidän vaateensa olivat kuluneet eikä Orihime enää kutonut uusia kankaita. Myös Hikoboshi oli päästänyt karjansa vapaaksi, mutta lehmät eivät selvinneet ilman paimentaan ja talloivat nälissään koko taivaan jalkoihinsa. Tentei kuunteli vakavana ja lupasi mennä puhumaan Orihimelle ja Hikoboshille.

Tentei tuli nuoren parin mökille ja kolkutti oveen. Kukaan ei tullut avaamaan. Lopulta hän avasi oven itse ja astui sisälle. Sisällä Orihime ja Hikoboshi istuivat sängyllä ja vain katsoivat toisiaan kiinnittämättä vieraaseensa mitään huomiota. Tällöin taivaan kuningas hermostui. Hän hääti Hikoboshin takaisin karjansa pariin ja laittoi Orihimen uudelleen kutomaan. Amanogawan ylittävän sillan hän repi alas ja sanoi Orihimelle ja Hikoboshille, että he voisivat tavata vain kerran vuodessa, jos he sitä ennen saisivat koko vuoden työt tehtyä.

Orihimen ja Hikoboshin ei auttanut kuin palata töihinsä. Tasan vuoden kuluttua, seitsemännen kuun seitsemäntenä päivänä, he saapuivat Amanogawan rantaan ollakseen lopultakin kahden. Silta oli kuitenkin yhä korjaamatta, eikä heillä ollut mitään keinoa päästä toistensa luo. Silloin harakoille tuli sääli nuoria rakastavaisia. Ne lensivät paikalle suurena parvena ja rakensivat siivillään sillan, jota pitkin Orihime saattoi ylittää joen. Japanissa sanotaan, että jos tanabatan yönä sataa, silloin harakat eivät ole päässeet paikalle ja sadepisarat ovat rannalle itkemään jääneen Orihimen kyyneleitä, jotka putoilevat maahan.

KOTITEHTÄVÄ:

Etsikää Vega (Orihime) ja Altair (Hikoboshi) tähti-taivaalta!

TANABATA-TOIVOMUSPUU

Alkuperäinen tanabata-juhlan toivomuspuid on bambun vesa, mutta suomalaisissa kouluissa toivomuspuidksi kelpaa myös kotoisempikin puulaji. Toivomuspuidta varten koulun käytävälle tai luokan takaosaan voi tuoda ulkoa katkaistun lehtipuun oksan tai ohuen rungon, joka kiinnitetään kuusenjalkaan.

Puidhun kiinnitettäviä toivomuspapereita varten opettaja voi leikata paperista parin sentin levyisiä suikaleita. Oppilaat kirjoittavat paperiin oman toiveensa. Oppilaita on hyvä muistuttaa, että paperin päästä jätetään noin viisi senttiä tyhjäksi kiinnittämistä varten. Paperit voi kiinnittää puun oksiin esimerkiksi nitojalla tai teipillä.

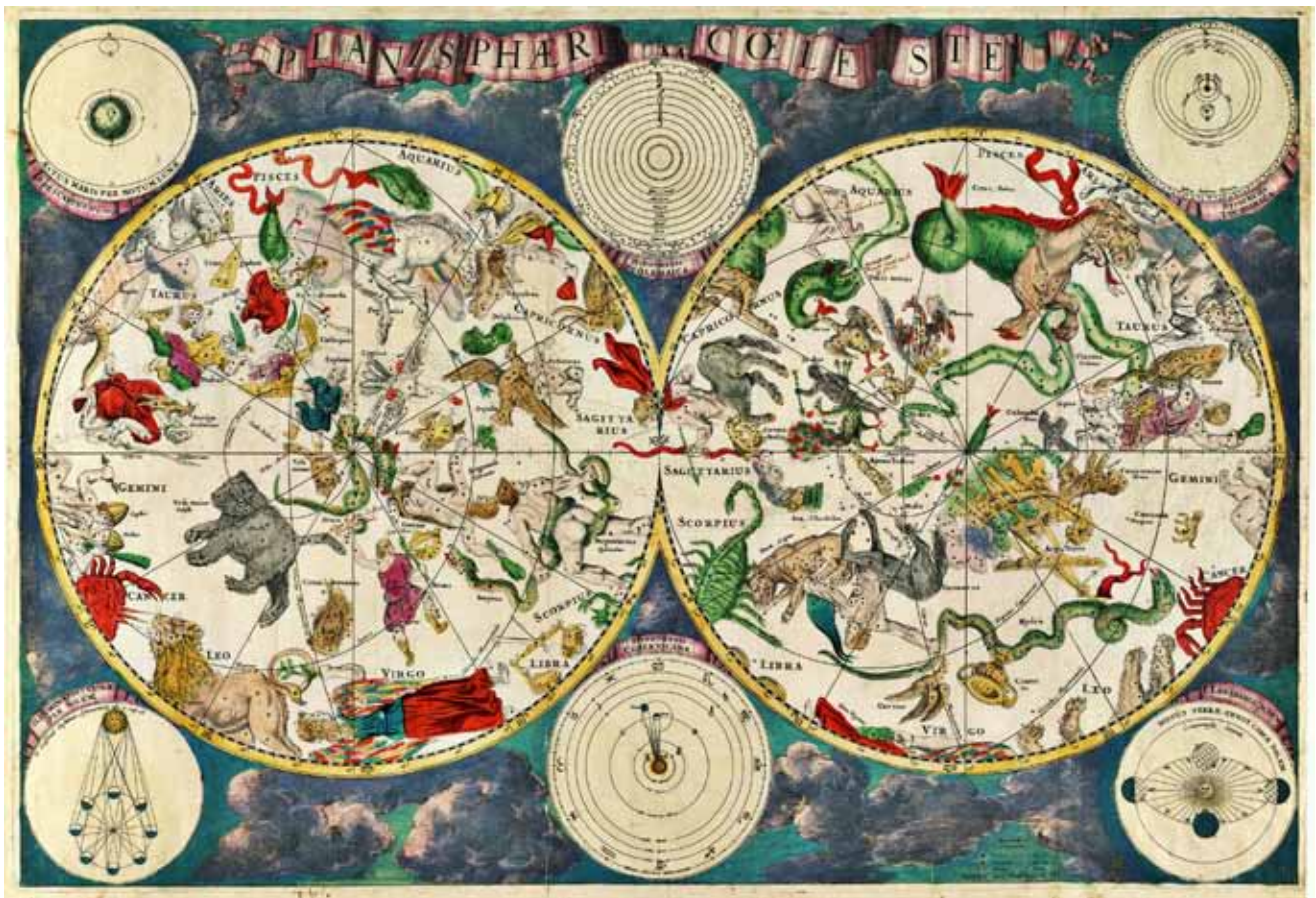
Toivomukset kannattaa kirjoittaa erivärisille ja mahdollisimman ohuille paperiliuskoille, jotta paperit laskeutuvat nätisti ja liehuvat tuulessa tai ilmapirrassa. Vanha, ilmeisesti buddhalaisluostareista periytyvä uskomus kuuluu: kun tuuli liikuttaa toivomuspapereita, tulevat toiveet esitetyiksi aina uudelleen.

Tanabata on niin suosittu juhla, että sitä varten on oma emoji-merkki useimmissa viestintäsovelluksissa, kuten Whatsappissa.

KORISTELUIDEA: ENTISAJAN TÄHTIKARTAT

Entisajan tähtikartat kuvitettiin ja koristeltiin tähtikuvioden myyttisten hahmojen kuvilla. Tähtikuvioden hahmojen ja eläinten piirtäminen toimii myös koristeluideana koulun tähtiin liittyvien juhlien vietossa. Voit jakaa jokaiselle oppilaalle oman tähtikuvion, jonka tähdet hän piirtää muostelmaan paperille. Tähtien ympärille piirretään tai maalataan tähtikuvion hahmo. Tähtikuviot löytyvät helposti myös netistä kuvion nimellä etsimällä.

Frederik de Witin tähtikartta 1600-luvulta. Löydätkö vanhasta tähtikartasta Otavan karhun?

RUOKAIDEA: TAIWANILAISET KUUKAKUT

Taiwanilaisen kuujuhlan perinteinen leivonnainen on kuukakut. Kuukakkujen pyöreä muoto viittaa täysikuuhun. Perinteisesti kakkujen täytteeksi on leivottu myös kananmunan keltuainen kuvastamaan pyöreää kuuta. Pyöreä muoto symboloi kiinalaisessa kulttuurissa yhteisöllisyyttä ja perheen yhdessäoloa. Siksi kuukakkuja syödään yhdessä perheen ja tärkeimpien ihmisten kanssa. Koulun kuujuhlissa kakuilla voi juhlistaa luokan yhteishenkeä ja yhtenäisyyttä.

Kuukakkuja tehdään lukuisilla resepteillä, joista suurin osa on haastavia ja vaatii lisäksi Suomessa harvinaisia raaka-aineita. Ohessa on yksi kouluolosuhteisiin soveltuva resepti.

Kuukakkuja tehdään useilla eri resepteillä ja täytteillä. Ohjeenmukaiset kakut poikkeavat hieman kuvasta (Lybil BER)

AINEKSET

2,5 dl vettä
1,25 dl margariinia
n. 2,5 dl vehnä jauhoja
4 munaa
n. 70 g vaniljavanukasjauhetta
7,5 dl maitoa
250 g tuorejuustoa

POHJA

Lämmitä uuni 200 asteeseen. Sekoita kiehautettu vesi ja sulanut margariini. Lisää joukkoon jauhot ja sekoita sähkövatkaimella. Lisää munat seokseen yksi kerrallaan. Vuoraa uunin pelti leivinpaperilla ja levitä taikina pellille. Paista 200 asteisessa uunissa 20-25 minuuttia.

KUORRUTUS

Sekoita vaniljavanukasjauhe, maito ja tuorejuusto sähkövatkaimella. Levitä seos jäähtyneen taikinalevyn päälle ja koristele esimerkiksi suklaasiirapilla tai -kastikkeella. Jäähdytä jääkaapissa ja tarjoile kylmänä.

KUOLEMAAN LIITTYVÄT JUHLAT

Miika Lahti ja Eveliina Lahti

Vainajahenkien johdatukseksi sytytettyjä lyhtyjä Japanilaisella joella. Kuva: Masayuki Takaku.

MIKSI?

Kuolema on yksi kaikkia ihmisiä ja kulttuureja yhdistävä elämän osa. Silti kuolema on vaikea aihepiiri. Suomessa kuolema tuntuu olevan työnnetty näkymättömiin vanhainkoteihin, sairaaloihin ja hautausurakoitsijoille. Jopa Pyhäinpäivä, jolloin perinteisesti edesmenneitä sukulaisia on muisteltu, on saanut yhä enemmän karnevalistisia Halloween-juhlan piirteitä amerikkalaisten kulttuurivaikuttei-

den myötä. Kuolema on kuitenkin erottamaton osa elämää ja sitä tulisi voida käsitellä kouluissakin – asianmukaisella ja herkällä tavalla.

Alla olevat ideat kuolemaan liittyvän juhlan viettämiseen on kerätty eri puolilta maailmaa, erityisesti Meksikosta ja Kiinasta, mutta vastaavia juhlia löytyy kaikista maanosista. Yleensä juhlat sijoituvat alkuperämaidensa syyskauteen, jolloin myös

luonto tuntuu kuolevan kevään ja kesän kasvukauden jälkeen. Kuoleman juhlat nivoutuvatkin yhteen sadonkorjuun ja luonnon vuosittaisen kierron ryt-

mien kanssa. Perinteitä on maailmalla monia. Ehkä tänä vuonna koulun Halloween-juhlinnan voisikin korvata muilla perinteillä?

MEKSIKO: DÍA DE LOS MUERTOS ELI KUOLLEIDEN PÄIVÄ

Meksikolaista kuolleiden päivää juhlietaan marraskuun ensimmäisenä ja toisena päivänä, samoihin aikoihin kuin Suomessa vietettävää pyhäinpäivää. Juhlapäivät ovat myös sukua keskenään. Molempien juhlien juuret ovat kristillisessä perinteessä ja niitä vietetään poisnukkuneiden omaisten muistoksi. Meksikolainen pyhäinpäivä on saanut kuitenkin paljon vaikutteita kansanperinteestä. Suomalaisen pyhäinpäivän rinnalla kuolleiden päivän juhlinta on värikkäämpää ja iloisempaan. Kuoleman päivä on hyvä esimerkki siitä, että kuolemaan suhtaudutaan eri puolilla maailmaa eri tavalla.

Kuolleiden päivänä kuolleiden sukulaisten uskotaan vierailevat maan päällä. He kulkevat elävien joukossa ja nautiskelevat maanpäällisistä iloista. Kuolleita omaisia varten rakennetut alttarit ja

haudat koristellaan värikkäillä kukilla sekä vainajalle tärkeillä esineillä. Alttarille sytytetyt kynttilät puolestaan opastavat poisnukkuneita löytämään takaisin maanpäälliseen kotiin. Vainajien vierailua ei pidetä pelottavana asiana, vaan kunniana.

Kuoleman päivän symboli on pääkallo (esp. *calavera*). Pääkalloja maalataan esimerkiksi kasvoihin ja naamioihin, ja ne koristavat myös monia juhlaan liittyviä leivonnaisia. Kuolleiden päivänä leipomot myyvät valkoisia sokerista valmistettuja pääkalloja sekä niin kutsuttua vainajan leipää (esp. *pan de muerto*). Ruoka on muutenkin merkittävässä osassa kuolleiden päivän viettoa. Monet perheet kokoontuvat hautojen tai muistoalttareiden äärelle jättämään ruokauhreja kuolleille ja syömään poisnukkuneiden lempiruokia.

SUOMI: KEKRI

Viime vuosina Suomessa on herätelty uudelleen henkiin vanhaa sadonkorjuun juhlaperinnettä kekriä. Kekriä on muinaissuomalaisessa kulttuurissa juhlittu oikeastaan kolmesta syystä. Sadenkorjuun lisäksi kekrinä muisteltiin menneitä sukupolvia ja juhlittiin satokauden myötä päättyvää vuotta. Muinaisen kekrin tarkkaa viettopäivää on vaikea ajoittaa, sillä elonkorjuutyöt ja niiden valmistaminen määräisivät juhlan ajankohdan. Mikon päivä oli kuitenkin vanhan kansan kalenterissa kyntötyöt ja samalla vuoden päättävä päivä. Se aloitti kekrikauden, jota kesti pyhäinpäivään saakka.

Muinaissuomalaisen kekrin juhlinnassa ruoalla oli suuri merkitys. Pitopöytä oli katettu uuden sadon antimilla, ja juhla oli jopa joulua suurempi ruokajuhla. Monet kekriruoat, kuten lanttu- ja porkkanalaatikko, tunnetaankin nykyisin perinteisinä jouluruokina. Ruokaan liittyi myös monia uskomuksia. Kekrinä syötiin paljon viljaa, jotta pellot olisivat seuraavanakin vuonna viljavia ja lihaa syötiin, jotta

karja kasvaisi. Loppusyksyn pimenevinä iltoina henkien ja kuolleiden uskottiin olevan liikkeellä. Heidätkin kutsuttiin osaksi kekrin kestejä. Hengille lämmitettiin sauna ja heidän annettiin kylpeä ennen talon asukkaita. Sillä aikaa, kun talon väki saunoi, saattoivat tuonpuoleisen vieraat viipyä emännän heitä varten kattaman pöydän ääressä.

Nykyaikainen kekri on niin ikään satokauden juhla. Sitä vietetään monessa kaupungissa muun muassa ruoka- ja perinnemarkkinoiden merkeissä. Maailmalle Yhdysvalloista levinneen halloweenin juhla-kausi ajoittuu kekrin ja pyhäinpäivän tienoille. Juhlien juuret ovat samassa eurooppalaisessa perinteessä, mutta halloweenin vietto on eurooppalaiseen juhlintaan verrattuna karnevalistisempaa. Vaikka halloween on saanut viime vuosina meilläkin paljon tilaa mainoslehdissä ja kaupan hyllyillä, on hyvä muistaa, että suomalaiseen kekriin sisältyy paljon tärkeää ja katoamassa olevaa suomalaista kansanperinnettä ja -tietoutta.

KIINA: KUMMITUSTENKUUKAUDEN VIIMEINEN PÄIVÄ

Vanhan kiinalaisen käsityksen mukaan esi-isien henget pysyvät tuonpuoleisessa yhdentoista kuukauden ajan vuodessa. Alku syksyyn sijoittuu vuoden seitsemäs, kummitusten kuukausi, jolloin edesmenneet saavat vieraila maanpäällä katso-massa, mitä heidän jälkeläisilleen kuuluu.

Kuukausi huipentuu nälkäisten henkien juhlaan, jolloin henkiä kannustetaan palaamaan tuonpuolei-seen ja muistetaan erityisesti niitä kuolleita, joilla ei ole enää elossa olevia jälkeläisiä ja joiden nimiä ei enää muisteta. Monella kiinalaisella on kotonaan pieni kotialttari ja tämä on yksi niistä vuotuisista juhlista, jolloin kotialttarille katetaan esi-isille juhla-ateria syötäväksi ja heille poltetaan erikoisrahoja ja paperikopioita esineistä, joita henget voivat sitten käyttää rituaalin jälkeen tuonpuoleisessa. Erityises-

ti buddhalaisissa ja taolaisissa temppeleissä ate-rioita tarjotaan myös unohdetuille hengille, jotka muuten joutuisivat kulkemaan nälkäisinä. Tämän vuoksi juhlaa kutsutaankin myös nälkäisten henki-en juhlaaksi.

Kummituksille järjestetään myös paljon tanssi-, teatteri- ja musiikkiesityksiä, joita kummitukset voivat tulla katsomaan ennen paluutaan tuonpuoleiseen. Päivän esityksissä ensimmäinen katsomori-vi jätetään aina tyhjäksi, jotta kummitukset voivat saada parhaat paikat. Hengille myös sytytetään paperilyhtyjä, jotka laitetaan lipumaan jokia pitkin ohjaamaan henkiä takaisin majoilleen. Lyhtyjen ja valojen sammussa ajatellaan henkien päässeen perille.

MITEN?

Kuoleman käsittely tunnilla vaatii opettajalta aina herkkyyttä ja oppilaiden tuntemusta. Juhlas-ta onkin hyvä tiedottaa ajoissa koteihin ja kysellä, onko oppilaiden lähipiirissä ollut kuolemantapa-uksia tai muuta vastaavaa. Jos tapauksia löytyy, kannattaa juhlan vietosta luopua kokonaan, tai se

kannattaa järjestää puhtaasti tiedollisia asioita kä-sitellen. Jotkin esitellyistä ideoista vaativat myös oman suvun tarinan selvittelyä. Näiden toteutusta-poja kannattaa miettiä, jos opetusryhmässä löytyy esim. adoptoituja lapsia.

SUKUPUUN PIIRTÄMINEN

Sukupuu on malli, jossa hahmotetaan omat esi-isät ja -äidit sekä mahdolliset muut sukulaiset. Puun piirtäminen ja omiin sukulaisiin tutustuminen on lapselle yksi tapa hahmottaa omaa identiteettiään. Sukupuita on monenlaisia ja opettajan on hyvä miettiä tehtävän vaativuutta opetusryhmän iän-mukaisesti. Netistä löytyy myös monia sukupuiden tekoon tarkoitettuja sovelluksia, joilla tehtävää voi monipuolistaa. Erinomainen tapa johdatella op-pilaita tehtävään on pyytää heitä haastattelemaan

isovanhempiansa tai jotakin muuta iäkkäämpää su-kulaistaan.

Esimerkiksi sukupuussa voidaan kysyä:

- sukulaisten nimet, syntymävuodet, avioitumis-vuodet ja kuolinvuodet
- ammatit ja asuinpaikkakunnat
- sanonnat tai tavat tai muut erityispiirteet, joista henkilö muistetaan

LUOKAN MUISTOPÖYDÄN RAKENTAMINEN

Monissa kulttuureissa, kuten esimerkiksi Kii-nassa, esi-isien muistamista pidetään tärkeänä. Useista kodeista löytyy kotialttari, jonka luona esi-isien ajatellaan vierailevan vähintäänkin esi-isien kunnioitukseen keskittyvien juhlien aikana. Myös

luokkaan voi rakentaa muistopöydän, kunhan opet-taja muistaa vain korostaa oppilaille, että koulussa harjoituksessa on kyse vain menneiden sukupolvi-en muistelusta ja vieraisiin kulttuureihin tutustumi-sesta.

Muistelutilaisuutta varten oppilaiden pitäisi kerätä vanhemmiltaan tai isovanhemmiltaan mielenkiintoisia tarinoita isoisovanhemmasta, isoisovanhemmista tai joistakin muista suunnilleen yhtä kaukaisista edesmenneistä sukulaisista. Tarkoituksena on löytää sukulainen, joka on sen verran kaukainen, että heidän elämäntarinansa herättävät enemmän kiinnostusta kuin surua. 1900-luvun alkupuolelta alkaa useimmista suomalaisista löytyä myös vanhoja valokuvia, jotka ovat kiva lisä (mutta eivät mitenkään välttämättömiä) muistopöytä.

Muistelupäivänä luokan seinustalle laitetaan pöytä ja pöytäliina. Päivän aluksi kaikki voivat tuoda löytämänsä kuvat ja esineet pöydän päälle, ja

kun päivällä on sopiva hetki, voivat kaikki vuorollaan kertoa lyhyen tarinan oman sukulaisensa elämästä. Parhaimmillaan tarinat voisivat olla lyhyitä sattumuksia tai sanontoja, joista sukulaiset ovat jääneet suvun mieleen. Jos tarinat menevät liian raaiksi tai surullisiksi voi opettaja ohjata tunnelman ja tilanteen eri suuntaan.

Jos opettaja katsoo idean toimivaksi, voi muisteluhetkeä korostaa vielä kynttilöiden avulla. Tällöin jokaiselle oppilaalle voi jakaa syntymäpäiväkakkukynttilän, jonka opiskelija sytyttää ja laittaa pystyyn hiekalla täytettyyn vuokaan muistopöydän keskelle. Kakkukynttilät ovat hyviä, koska ne pitävät tunnelman iloisena. Tavoitteena on, että harjoituksen myötä oppilaiden arvostus ja tietämys omista juurista kasvaa, ilman että tilaisuus muuttuu liian hartaaksi.

TEATTERIESITYS

Monissa maissa kuolemaan liittyviin juhliin kuuluu teatteri- ja taide-esitykset. Esityksillä viihdytetään ja kunnioitetaan kuolleita. Monissa länsiafrikkalaisissa perinteissä taide-esityksillä jopa suostutellaan vainajia palaamaan tuonpuoleiseen.

Kuolema tai tuonpuoleinen on merkittävässä osassa monissa tunnetuissa myyteissä ja näytelmissä. Mikä olisikaan siis luontevampaa kuin esittää jokin kuolema-aiheeseen sopiva teksti juhlan osana? Muistakaa vain jättää katsomon parhaat paikat tyhjäksi kierteleville hengille!

Kuolema-teemaan sopivia näytelmäaihteita on esimerkiksi Kalevalan Lemminkäisen tarina tai kreikkalainen myytit Orfeuksesta ja Persefonesta. Tarina Orfeuksesta ja Persefonesta löytyy tästä oppimateriaalista. Lemminkäisen tarina löytyy puolestaan helposti kirjastosta. Kalevalasta on tehty monia alakoululaisillekin sopivia versioita.

Yllä: Christian Kratzenstein-Stub: Orfeus pelastamassa rakasta Eurydikea Manalasta. Tässä kertomuksessa Persefone on jo lujasti vallassa Manalan kuningattarena.

Alla: Akseli Gallen-Kallela: Lemminkäisen äiti Tuonelanjoen rannalla.

PERSEFONE

Kreikkalaisten ylijumalalla Zeuksella ja viljan jumalattarella Demeterillä oli kaunis tytär nimeltä Persefone. Tytär rakasti samoilla kedoilla ja poimia kukkia. Hän teki niistä seppeleitä ja sitoi ne hiuksiinsa.

Manalan jumala Hades oli huomannut tytön ja katseli häntä usein maanalaisesta valtakunnastaan. Lopulta hän ei enää malttanut mieltään vaan käytti voimiaan, niin että Persefonen kohdalla maahan aukesi kuoppa, ja neito putosi suoraan Haadeksen syliin.

Haades julisti rakkauttaan tytölle, joka ei kuitenkaan ollut innokas jäämään synkän Manalan kuningattareksi. Haades pahoitti mielensä eikä suostunut päästämään Persefonea pois palatsistaan. Joka ilta hän tuli neidon loisteliaaseen huoneeseen suostuttelemaan tätä jäämään ja tarjosi vieraalleen kaikkia kuviteltavissa olevia herkkuja.

Ylisessä maailmassa Persefonen äiti oli epätoivoinen ja etsi tyttärtään kaikkialta. Niin keskittynyt hän oli etsintään, että maa alkoi autioitua kaiken kasvavan kuollessa ilman Demeterin huolenpitoa. Lopulta Zeuksen oli pakko puuttua jumalten kiistaan, ja hän määräsi Haadeksen vapauttamaan Persefonen.

Hermes, jumalten sanansaattaja, tuli noutamaan Persefonea, eikä Haadeksen auttanut kuin päästää

*Persefone ja graanaattiomena
(Dante Rossetti 1882)*

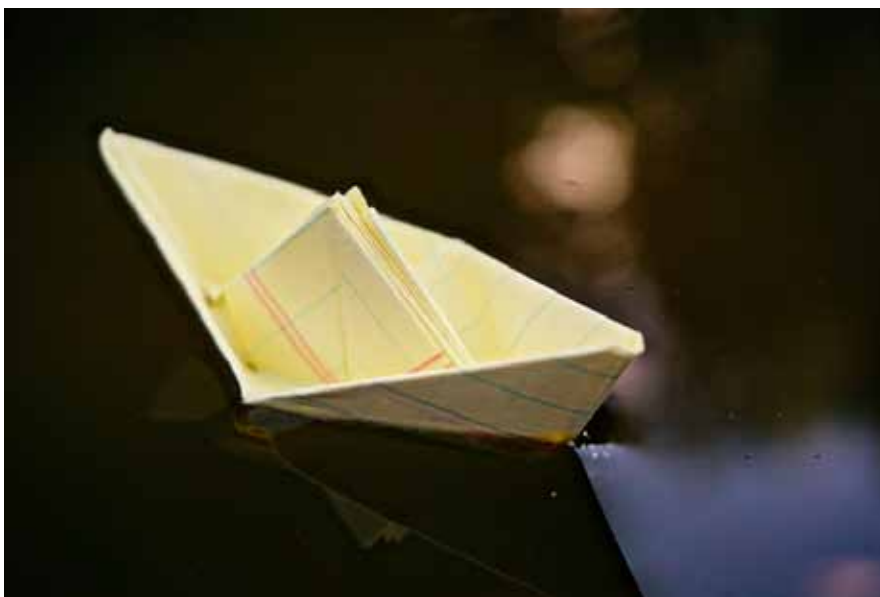
vankinsa menemään. Tuolloin Persefone lopulta otti tarjottimelta granaattiomenan ja söi siitä kuusi siementä.¹ Näin Persefone sitoutui viettämään aina puolet vuodesta vanhempiensa luona ylisessä maailmassa ja toiset kuusi kuukautta Manalan kuningattarena Haadeksen rinnalla. Edes Zeuksen valta ei enää riittänyt muuttamaan tyttären omaa päätöstä.

Persefonen ja Haadeksen epätyypillisen rakkauden takia vielä nykyäänkin luonto kuihtuu talven tullen, kun Demeter jää kaipaamaan tyttärtään ja herää uudelleen vasta keväällä Persefonen palatessa maanpäälle.

TUIKKUVEENEET

Eräs perinteinen buddhalainen nälkäisten kummitusten juhlaan liittyvä tapa on paperilyhtyveneiden laskeminen liikkeelle. Lyhdyt laitetaan liikkeelle jokea pitkin tai sitten merelle. Kun liekit sammuvat tai katoavat näkyvistä ajatellaan kuolleiden henkien päässeen turvallisesti perille tuonpuoleiseen.

Perinne ei ole kaikista paloturvallisista tai ekologisista, ja lisäksi lyhdyt pitäisi laittaa liikkeelle pimentyneeseen iltaan. Perinteen soveltaminen koulun juhlaan onkin vähän haasteellista, mutta toteutettuna lyhtyjen laivue on näyttävä.

*Perinteinen paperivene
(kuva: Kate Ter Haar)*

¹ Vanhan kreikkalaisen käsityksen mukaan vangitsijan ruuan syöminen asettaa vangitulle tiettyjä velvollisuuksia.

Varovaisempi toteutustapa olisi tehdä paperista perinteisiä paperiveneitä (esim. <https://www.youtube.com/watch?v=hiAWx8odStA>) ja laittaa ne purjehtimaan. Jos opetusryhmä on digitaalisesti innostunut, voi veneet laittaa purjehtimaan koulun portaita pitkin vapauteen, niin että veneistä ote-

taan monia kuvia aina pienten siirtojen jälkeen ja koostaa näistä kuvista videon. Useimmat video-ohjelmat osaavat tehdä tämän lähes automaattisesti ja oppilaat pystyvätkin tehtävään itsenäisesti pienellä opastuksella. Syntyneen videon voikin sitten juhlassa näyttää hyvin vaikka koko koululle!

KORISTELUIDEA: KUOLEMAN PÄIVÄN PÄÄKALLOT

Meksikolaisen kuolleiden päivän värikkäät pääkallo-ot ovat sulautuneet erilaisissa muodoissa osaksi halloween-juhlintaa ja -pukeutumista. Meksikolaiset pääkallomaalauksen on tarkoitus olla iloisia ja värikkäitä, ei niinkään pelottavia.

Näyttävä pääkallokasvomaalauksen teko on yksi tapa viettää meksikolaista kuolleiden päivää. Oppilaiden kanssa piirrettävää kasvomaalausta voi

yksinkertaistaa maalaamalla vain suun tai vain silmänrajaukset. Valkoisen pohjan tai värikkäät koristelut voi tarvittaessa jättää pois.

Varaa oppilaita varten erivärisiä kasvomaaleja (ainakin musta ja valkoinen), meikkisiveltimiä ja ---sieniä, puhdistusemulsiota, pumpulia ja vanupuikkoja meikin puhdistamiseen ja korjaamiseen sekä kasvopeilejä. Oppilaita voi esimerkiksi pyytää tuomaan kotoaan peilin. Oppilaat voivat maalata myös toistensa kasvot, ryhmästä riippuen.

Ohjeista oppilaita vaihe kerrallaan.

1. Ensin kasvot tuputellaan meikkisienellä valkoisiksi.
2. Seuraavaksi mustalla värillä maalataan pienet pisteet silmien ympärille. Pisteet yhdistetään ympyräksi.
3. Ympyrän reunoille piirretään piparkakkukuviota muistuttavat reunat. Tämän voi tehdä myös toisella värillä, esimerkiksi punaisella tai vihreällä.
4. Suu maalataan niin, että huulien reunasta piirretään viivat poskipäitä kohti. Viivan ylä- ja alapuolelle vedetään pienempiä viivoja pystysuunnassa. Viivat voi piirtää myös huulien päälle.
5. Nenän pää maalataan mustalla kasvovärillä.
6. Jos kasvomaalauksen tekeminen sujuu ryhmältä hyvin, voi otsaan piirtää esimerkiksi hämähäkinseitin ja posket voi koristella pienillä kuvioilla.

Kuva: Kuolleiden päivän juhlintaa Los Angelesissa (Karol Franks)

Mikäli kasvojen maalaaminen tuntuu liian työläältä, löytyy netistä tulostettavia värityspohjia. Niiden avulla voi luokan seinille värittää kuoleman päivän karnevaalitunnelmaa.

(Esim. <http://azcoloring.com/sugar-skull-coloring-page>).

RUOKAIDEA: PAN DE MUERTO ELI VAINAJAN LEIPÄ

Meksikolaisen vainajien päivän yleinen muisteluruoka on niin kutsuttu vainajien leipä eli *pan de muerto*. Maultaan suomalaista pullaa lähentelevä leipä on perinteisesti koristeltu taikinasta muotoilluilla luilla. Luiden keskelle leivottu taikinapallo kuvastaa kyyneltä ja leivän pyöreä muoto puolestaan elämänkaarta. Leipä saatetaan koristella kirjavaksi värjätyllä sokerilla. Iloiset värit ja makea maku muistuttavat poismenneen kanssa koetuista hyvistä hetkistä ja kivoista muistoista.

PAN DE MUERTO ELI VAINAJAN LEIPÄ

paketti kuivahiivaa
2 dl kuumaa maitoa
100 g voita.
1 dl sokeria
½ tl suolaa
2 munaa
1 tl aniksen siemeniä
n. 8 dl vehnä jauhoja

1. Sekoita kuivahiiva reilusti kädenlämpöiseen veteen.
2. Sulata voi pehmeäksi mikrossa. Lisää joukkoon sokeri, suola, kananmunat ja aniksen siemenet ja maito. Sekoita.
3. Lisää jauhot vähitellen ja vaivaa, kunnes taikina irtoaa kulhosta.
4. Peitä kulho liinalla ja anna nousta noin puolitoista tuntia.
5. Aseta kohonnut taikina jauhotetulle alustalle ja vaivaa taikinasta ilmat pois. Leikkaa taikinasta neljäsosa syrjään ja muotoile taikina pyöreäksi limpuksi.
6. Ota syrjään leikattu taikina ja muotoile siitä yksi pallon muotoinen taikinapala ja neljä pientä taikinapitkoa. Asettele taikinapitkot leivän päälle ristin muotoiseksi ja laita taikinapallo ristin keskelle.
7. Voitele leipä kananmunalla ja ripottele päälle sokeria.
8. Paista 200 asteessa 35 minuuttia.

LISÄTEKSTI: AAMUNAVAUSEHDOTUS JUHLAAN LIITTYEN

Terve vain koko koulun väki!

Haluaisin aloittaa pyytämällä kaikkia kouluun saapuneita hetken miettimään, tunnetteko kenties tänään olonne jostakin tavanomaista levottomammaksi ja onko kenties ”kuudes aistinne” osoittanut tavanomaista suurempaa aktiivisuutta?

Jos näin on, saattaa se kenties johtua siitä että tänään on kiinalaisen kalenterin mukaan kummitusten kuukauden viimeinen päivä ”Yu Lan”, ja kiinalaisen kansanuskon mukaan kummitukset ja kuolleiden esi-isien henget ovat tänään erityisen aktiivisia, koska tämän päivän jälkeen he eivät saa liikkua ihmisten keskuudessa kuin taas vasta 11 kuukauden päästä.

Kummitusten kuukauden päättävä kummitusfestivaali on buddhalainen ja taolainen juhla, jossa on myös vanhoja kiinan kansanuskonnon jäänteitä. Monella kiinalaisella on kotonaan pieni kotialttari ja tämä on yksi niistä vuotuisista juhlista, jolloin kotialttarille katetaan esi-isille juhla-ateria syötäväksi ja heille poltetaan erikoisrahoja ja paperikopioita esineistä, joita henget voivat sitten tuonelassa käyttää rituaalin jälkeen.

Mikä erottaa Yu Lanin muista esi-isiäkunniottavista juhlista, on se että tänä päivänä huomioidaan myös ”nälkäisiä” tai ”unohdettuja henkiä”, eli kuolleita, joiden koko suku on sammunut tai joita ei kukaan elävä enää muista ja jotka siksi joutuvat kulkemaan ympäriinsä nälkäisinä. Erityisesti buddhalaisissa ja taolaisissa temppeleissä näiden henkien kärsimystä pyritään auttamaan rituaalein ja ruokaa jakamalla.

Kummituksille järjestetään myös paljon tanssi-, teatteri- ja musiikkiesityksiä, joita kummitukset voivat tulla katsomaan ennen paluutaan tuonelaan tai taivaaseen. Päivän esityksissä ensimmäinen katsomorivi jätetäänkin siis aina tyhjäksi, jotta kummitukset voivat saada parhaat paikat. Hengille myös sytytetään lyhtyjä paperiveneissä laitetaan pieniä kynttilöitä lipumaan joiden pitkin ohjaamaan henkiä takaisin majoilleen. Lyhtyjen ja valojen sammussa voidaan sitten huokaista helpotuksesta, kun tiedetään henkien päässeensä perille.

Aika aikaansa kutakin. Henget ovat useimmiten ihan kivoja vieraita, mutta ei niitä nyt koko vuotta jaksaa hyysätä!

KIINALAINEN UUSIVUOSI

Miika Lahti ja Eveliina Lahti

Jos hanamista on tullut ympäri maailmaa japanilaisen kulttuurin yleisjuhla, juhlistaa kiinalainen uusivuosi puolestaan kiinalaista kulttuuria. Aikaisemmin kiinalaista uuttavuotta on juhlittu Kiinan lisäksi muun muassa Koreassa ja Vietnamsissa, mutta nykyisin juhla on tullut tunnetuksi lähes kaikkialla, missä elää näistä maista lähtöisin olevia siirtolaisia. Suomessa kiinalaista uuttavuotta on juhlittu jo useamman vuoden ajan Helsingin keskustassa näyttävin menoin. Kiinalaisen kuukalenterin mukaan alkava uuden vuoden juhla ajoittuu meidän almanakassamme vuodesta riippuen tammi- tai helmikuulle.

Uusivuosi on Kiinassa vuoden tärkein juhla. Uudenavuotena perheillä on mahdollisuus kokoontua yhteen ison juhlapöydän ääreen, vaikka perheenjäsenet muutoin asuisivat kaukana toisistaan. Juhla-aika huipentuu lyhtyjuhlaan, jolloin ystävien kanssa ihaillaan katujen yllä roikkuvien lyhtyjen loistetta, ilotulituksia ja lohikäärme- ja leijonatnasin muodostamia kulkueita.

Monet kiinalaisen uudenvuoden perinteet tähtäävät pahojen henkien karkottamiseen ja onnen toivottamiseen. Onnen toivottamisen tärkein perinne on punaisten onnenkuorien jakaminen. Isovanhemmat ja vanhemmat antavat lapsilleen punaisia kirjekuoria, joiden sisään on piilotettu rahaa. Onnenkuorien lisäksi lähimmille tuttaville jaetaan onnen hedelmiä eli mandariineja. Uudenvuoden ilotulituksen paukkeen tarkoituksena on puoles-

Tiesitkö, että ilotulitteet ovat kiinalainen keksintö? Niiden kovalla metelillä on alun perin karkotettu pahoja henkiä alkavan vuoden ajalta. Kuva: bayasaa

taan karkottaa pahat henget. Myös perinteiseen lohikäärme- ja leijonatanssiin sisältyy hyvän ja huonon onnen uskomuksia. Leijonapukuihin sonnustautuneet tanssijat pitävät rakettien tavoin pahat henget loitolla, ja Lohikäärme- ja leijonatanssia kantava tanssikulkue symboloi puolestaan sateen jumaluutta ja hyvää viljelysonnea.

Uudenvuodenuhla Helsingissä on näyttävä ja suuri tapahtuma. Tietoa juhlan ohjelmasta saa sivustolta <http://kiinalainenuusivuosi.fi/>

Vasen: Kiinalainen lohikäärme Qing-dynastian vuosien 1889–1912 lipussa. Lohikäärme on nähty onnekkaana symbolina, joka on myös yhdistetty sateeseen ja jokiin. Periteisessä Eurooppalaisissa mytologioissa Lohikäärme on sen sijaan nähty pelottavana tultasyöksevästä hirviönä. Oikea: Perinteinen lohikäärmetanssiesitys Vietnamissa. Kuva: NguyenTrung.

TAOLAINEN I CHING ENNUSTUS

I Ching on ikivanha kiinalainen taolaisiin kansanuskomuksiin perustuva ennustusmenetelmä. I Chingin avulla ei perinteisesti ole etsitty vastausta suoriin kyllä-ei-kysymyksiin, vaan harjoituksen tar-

koituksena on saada uusia näkökulmia tulevaisuuteen ja omaan toimintaan. Siksi harjoitus sopii erinomaisesti uudenvuoden viettoon, jolloin mietitään uutta alkavaa vuotta ja sen haasteita.

- Jokainen osallistuja tarvitsee kolme kolikkoa (tai muuta kaksipuolista kappaletta) ja kynän sekä paperia
- Osallistujat ottavat kolikot käsiensä väliin ja keskittävät mielensä haluttuun kysymykseen. Se voisi olla vaikka "miten alkavasta vuodesta voisi tulla paras mahdollinen?"
- Jos haluat, voit korostaa oppilaille, että taolaisen käsityksen mukaan harjoituksen aikana pitää mielen olla koko ajan keskittynyt, jotta maailman perusvoimat voisivat antaa oikean vastauksen.
- Kolikoiden klaava (eli numeropuoli) vastaa jiniä ja kruunu (eli kuvapuoli) jangia
- Osallistujat heittävät kolme kolikkoa ja katsovat kumpia (kruunuja vai klaavoja) tulee enemmän. Jos klaavoja on enemmän, piirretään kaksi lyhyttä viivaa, jos kruunuja on enemmän, piirretään yksi yhtenäinen viiva.
- Viivojen piirtäminen aloitetaan alhaalta ja kolikot heitetään yhteensä kuusi kertaa. Tuloksena pitäisi syntyä "heksagrammi" joka koostuu kuudesta rivistä. Esimerkiksi tuloksena voi olla seuraava kuvio:

2. heitto (jingiä, eli klaavoja enemmän esillä)
1. heitto (jangia, eli kruunuja enemmän esillä)

Yhteensä mahdollisia heksagrammeja on 64 (2^6) ja jokaisella niistä on oma merkityksensä. *Muutosten kirjasta* löytyy useita suomenkielisiä painoksia, joista voi katsoa saamansa heksagrammin selityksen ja pohtia sen merkitystä omaan elämäänsä. Opilaat voivat myös hyvin esitellä saamansa tulokset

koko luokalle.

Netistä löytyy myös monia Iching -heksagrammien tulkintaohjeita, mutta hyviä suomenkielisiä sivustoja ei tahdo löytyä. Tämä englanninkielinen sivusto ajaa kuitenkin asemansa: <http://www.ichingfortune.com/hexagrams.php>

Etelä-Korean lipussa löytyy taolaisuuden jin ja jang -symbolin lisäksi neljä keskeistä I-Ching ennustusten trigrammia, jotka merkitsevät maata, taivasta, vettä ja tulta. Kokonaisuudessaan lippu kuvastaa harmoniaa koko kosmoksen kanssa. Oletko miettinyt miksi Suomen lipussa on risti? Kuva: Wikimedia Commons.

PUNAISET KIRJEKUORET

Uutena vuotena Kiinassa on tyypillistä antaa rahalahjoja läheisille punaisissa kirjekuorissa. Perhe saa suurimmat lahjat, mutta kirjekuoria annetaan myös ystäville ja muille ihmisille, joiden kanssa ollaan toistuvasti tekemisissä. Perheen ulkopuolisille läheisille lahjoitettavat summat ovat toki pienempiä ja ele on symbolinen. Tärkeää on hankkia kirjekuoria varten tuoreita seteleitä suoraan pankista. Käyttämättömät setelit osoittavat, että lahja on mietitty huolella etukäteen.

Koulussa rahalahjoja ei tietenkään voi antaa ja perinne kannattaakin korvata toisella uuteen vuoteen liittyvällä perinteellä eli keittiöjumalan lepyttelemisellä. Vanhan uskomuksen mukaan keittiöjumala pitää vuoden mittaan kotien tekemisistä kirjaa ja raportoi niistä uutenvuotena ylijumala Jade-keisarille. Uutenvuotena keittiöjumalan kuvat sivellään hunajalla ja sille poltetaan hyvänhajuisia suitsukkeita.

Luokassa toteutettavaa keittiöjumalien palvon-
taa varten opettaja arpoo jokaiselle salaisen "hunajavoitelukohteen". Oppilaiden tulee kirjoittaa jokin kehu tai mukava asia kohteestaan ja laittaa se kirjekuoreen. Riippuen luokasta, opettaja voi vielä tarkistaa kirjekuoren viestit, ennen kuin kirjekuoret annetaan saajilleen. Kirjekuoret voidaan antaa joko henkilökohtaisesti tai sitten opettaja voi jakaa ne, jos kirjoittajien anonyymiydestä halutaan pitää kiinni.

Ohjeita kirjekuoren tekoon löytyy monilta netistä hyvin. Kultainen glitterhile on näyttävä tummanpunaisen paperin kanssa. (http://www.firstpalette.com/Craft_themes/World/chineseredenvelope/chineseredenvelope.html)

MUITA IDEOITA

Kautta historian Kiinan alueella on ollut oma-leimaista ja monimuotoista kulttuuria. Erilaisen yleisemmin Kiinaan liittyvien tehtävien keksiminen ei olekaan vaikeaa. Alla on luoteltuna joitakin ideoita, joista saa hauskoja harjoituksia koko luokalle.

KIINALAISET VIUHKAT

Itä-Aasiassa koristellut paperiviuhkat ovat erittäin arvostettuja. Niiden tekeminen ja koristelemine ei ole lopulta mitenkään vaikeaa.

<https://www.youtube.com/watch?v=TI-pd-BfOdcQ>

KIINALAISET PAPERILYHDYT

Moniin kiinalaisiin juhliin liittyvät erilaiset paperilyhdyt. Eräs helppo ohje näyttävien lyhtyjen tekemiseen esiteltiin Strömsössä:

<https://svenska.yle.fi/artikel/2011/01/23/papperslyktor>

KIINALAINEN TEESEREMONIA

Monet suomalaiset yhdistävät teeseremoniat erityisesti Japaniin, mutta teekulttuuri Kiinassa on vähintään yhtä vanhaa ja hienostunutta. Ehkä koulussa voitaisiin maistella muutamia erilaisia vihreitä teelajikkeita (mustat teet eivät ole perinteisesti yhtä arvostettuja Kiinassa) ja kenties ihastella samalla perinteistä kiinalaista maalaustaidetta?

TAIJI

Taiji on vähän kuin venyttelyä, hidastettua tanssia ja kamppailulajeja yhdessä. Se sopii myös hyvin luokan kanssa harjoiteltavaksi, koska lajissa harjoitukset tehdään yhtä aikaa itsenäisesti ilmaan. Isommista kaupungeista innokkaita lajin esittelijöitä löytyy varmasti, mutta myös internetin ohjeiden avulla harjoitusta voi kokeilla - kunhan opettaja valmistautuu itse hyvin.

Tunnetuimpia Taiji-liikesarjoja on 24-liikkeen sarja, josta löytyy myös suomenkielinen opetusvideo:

https://www.youtube.com/watch?v=J_57amWTYQc

Punaisia kirjekuoria kiinalaiseen uuteen vuoteen. Kuva: Oldie.

KIINALAISET KANSANUSKOMUKSET

Läntisten kulttuurien piirissä lukua 13 pidetään epäonnisenä, erityisesti Jeesuksen viimeisen aterian takia, sillä tuolloin kolmastoista vieras, Juudas, kavalsi Jeesuksen. Myös kiinalaisen kulttuurin piirissä tiettyjä numeroita pidetään erityisen onnekkaina ja epäonnisina. Oppilaat voisivat etsiä netin avulla minkälaisia taikauskoisia käsityksiä Kiinassa esiintyy.

KIINALAINEN ASTROLOGIA

Kiinalaisessa astrologiassa vuosilla on enemmän merkitystä kuin kuukausilla. Oppilaat voivat selvittää minkä eläimen vuosi on juuri nyt meneillään ja minkä eläimen vuonna he ovat itse syntyneet. Minkälaisia piirteitä näiden eläinten vuosina syntyneisiin liitetään?

KIINALAISET KEKSINNÖT

Kiina ei ole ollut vain kulttuurin, vaan myös tieteen edelläkävijä historiassa. Tiedätkö mitä kaikkea Kiinassa on keksitty? Ehkä luokan voisi jakaa ryhmiin, jotka kilpailevat keskenään kuka löytää eniten kiinalaisia keksintöjä? (Purkukeskustelussa ainakin kompassin, ruudin, paperin ja kirjapainotaidon merkitystä kannattaa vielä erikseen korostaa.)

KORISTELUIDEA: KIINALAINEN KALLIGRAFIA

Kiinalaisen uudenvuoden koristeluun löytyy monia ideoita. Parhaiten kiinalaiseen kulttuuriin pääsee kuitenkin käsiksi opettelemalla kiinalaista kalligرافiaa. Kiinalainen kirjoitustapa eroaa karkeasti ottaen länsimaisesta aakkoskirjoituksesta niin, että jokainen merkki on jo itsessään valmis sana. Kirjoitusmerkkejä eli kiinan kielen "aakkosia" tuleekin tuntea yli 1000, jotta pystyy lukemaan esimerkiksi sanomalehden uutisia.

Kalligrafialla on Kiinassa pitkät perinteet ja taidemuotona sitä arvostetaan melkein yhtä paljon kuin perinteistä maalaustaidetta. Netistä löytyy hyviä opetusvideoita, joissa arvostetut kalligrafimestarit opettavat, miten merkkejä tulee piirtää oikeaoppisesti. Hyvänä aloitusmerkinä voisi toi-

mia tao-merkki, joka tarkoittaa kiinaksi tietä ja oppia. Erityisesti taolaisuudessa tavoitellaan taota, eli harmonista tapaa ja tietä läpi elämän niin että kaikki asiat elämässä säilyisivät tasapainossa keskenään.

Kuten monet muutkin kiinalaiset merkit, tao-merkkikin koostuu vielä useammasta muusta merkistä, jotka antavat taolle lisämerkityksiä. Kalligrafiaharjoituksen kautta oppilaat voivat oppia ymmärtämään, miten erilaisia merkityksiä sanoilla eri kulttuureissa voi olla.

道

之

首

Tao = matka + pää, johtaja, ensimmäinen

首

八

人

目

johtaja = (kaikki) 8 suuntaa + ihminen + silmä

Kalligrafiaharjoitusta varten kannattaa varata luokkaan vesivärejä ja laadukkaita pensseleitä. Pensselin tulee palata takaisin muotoonsa painalluksen jälkeen, jotta kirjoitusmerkkien eri paksuiset painallukset voidaan maalata oikeaoppisesti.

Merkin piirtämisestä löytyy monia opetusvideoita, joista koulukäytössä toimiva on ainakin:
<https://www.youtube.com/watch?v=5vJ7rfoR3ng>

Kuva: Vesikalligrafia on perinteinen meditaatioharjoitus Kiinassa (Connie Ma)

RUOKAIDEA: TOFFEE-SEESAMIBANAANIT

Friteeratut banaanit jäätelöpallojen kera on tunnetuimpia kiinalaisia jälkiruokia. Ruoan voi valmistaa kevyempänä versiona pannun ja uunin avulla.

TARVIKKEET (n. 8 annosta)

6 banaania
 8 rkl sokeria
 2 rkl voita
 200ml kuohukermaa
 2 rkl seesamin siemeniä
 1 tl vaniljaa (tai pala vaniljatankoa)
 jäätelöä (yleensä vaniljaa, mutta myös muut maut kelpaavat)
 öljyä (paistamiseen)

OHJE

1. Kuori banaanit ja leikkaa ne keskeltä kahtia. Leikkaa banaanin puolikkaat neljään kiilan malli seen lohkokoon (kuten lohkoerunat). Sirottele lohkojen päälle 2 rkl sokeria tasaisesti.
2. Laita banaanit ja pieni määrä öljyä paistinpannulle ja paista matalalla lämmöllä varovaisesti sekoittaen, kunnes banaani muuttuu pehmeäksi ja sitkoiseksi. Laita banaanit uunivuokaan n. 100-asteiseen uuniin.
3. Laita jäljellä oleva sokeri, voi ja kerma pieneen kattilaan ja lämmitä kattilaa liedellä, kunnes sokeri on sulanut. Sekoita kokoajan äläkä päästä nestettä kiehumaan. Kun sokeri on sulanut sekoita joukkoon seesaminsiemeneet. Tämän "toffeeen" voi valmistaa jo hyvissä ajoin.
4. Tarjoile banaanit jäätelöpallojen kanssa ja kaada jäähtynyt kastike annoksen päälle.

SOMALILAINEN SATEENJUHLA (XAFLADDA ROOBKA)

Nimo Ali ja Nimco Noor, Miika Lahti ja Eveliina Lahti

MIKSI?

Suurin osa somalialaisista elää tiiviissä paimentolaiskylissä. He viljelevät maata ja myyvät karjaa. Paimentolaisyhteisöjen elinkeino on hyvin riippuvainen sääolosuhteista. Somaliassa kuuma ja kuiva kesä jatkuu ympäri vuoden, ja sadejaksot ovat hy-

vin epäsäännöllisiä. Kuivuuden runtelemassa maassa sadekaudet nähdään hyvänä asiana, sillä sade merkitsee vaurautta ja pitkät kuivat kaudet puolestaan vaikeita aikoja.

MITEN?

Kuivuudesta johtuen sateen ylistäminen ja siihen liittyvät juhlat ovat keskeinen osa somalialaista kulttuuria. Somalilainen sateenjuhla tuo yhteen kaikki sukulaiset sekä kylän asukkaat. Laulu kuuluu yhtenä osana sateen juhlaan. Sadelauluja lauletaan sekä ennen sateen saapumista että sen jälkeen. En-

nen sateen tuloa sadetta pyydetään saapumaan kylään, ja sateen saapumisen jälkeen kaikki kokoontuvat jälleen yhteen laulamaan ja kiittämään sateesta. Kylän asukkaat tanssivat yhdessä ja lapsille sytytetään illalla nuotio. Nuotion sytyttäminen on tärkeä hetki, ja siihen varaudutaan jo ennen sadetta keräämällä kuivia puunpaloja ja oksia. Nuotion äärellä lapset laulavat, juttelevat ja leikkivät leikkejä.

EHDOTUS SATEEN JUHLAN KULUKSI

Sateen juhla on kouluille hyvä tapa kurkistaa itäafrikkalaiseen ja somalialaiseen kulttuuriin. Sen kautta voi keskustella myös veden merkityksestä ja tärkeydestä. Sateenjuhlan käsittelyn voi jakaa yhdelle tunnille esimerkiksi niin, että luokasta tehdään somalilainen kylä, jossa oppilaat ovat kylän lapsia.

JOHDATUS JUHLAAN

Lapset istuvat piiriin. Opettaja kysyy oppilailta, mihin he ovat tänään käyttäneet vettä. Oppilaiden vastaukset käydään läpi ja samalla opettaja kertoo, kuinka elintärkeää vesi on arjessamme. Keskustelun edetessä opettaja voi johdatella somalialaiseen kulttuuriin kertomalla, mikä merkitys vedellä ja sateella on somalialaisille kylille.

Sateenjuhlan viettoa koulussa. Kuva: Nimco Noor.

SATEEN TOIVOMINEN

Opettaja kertoo oppilaille, että Somaliassa sateen saapumista toivotaan erilaisten laulujen avulla. Oppilaat voivat opetella opettajan johdolla muutaman laulun.

SATEEN SAAPUMINEN

Kun sadelaulua on laulettu hetki, opettaja voi kertoa, että sateen saapumisen jälkeen lauletaan jälleen lauluja, joissa kiitetään sateesta. Kun sade on saapunut alkaa oikea sateen juhla. Sateen juhlaa voi tunnilla viettää esimerkiksi syömällä Ugal-puuroa, laulamalla lauluja ja leikkimällä Kuukuu-leikkiä. Oppilaat voivat myös askarrella afrikkalaiset soittimet, joilla he voivat säestää sadejuhlan lauluja.

SOMALILALAISET SADELAULUT

Seuraavaa sateen laulua lauletaan, kun sateen toivotaan saapuvan.

SATEEN LAULU - HEESTA ROOBKA

Rooboow rugloow soo da'
Riyo dareeriyoow soo da'
Rah dhawaajiyoow soo da'
Aan raaxaysannee soo da' oo soo da' oo soo da'

- Sade ropiseva tule jo
- Unelmien toteuttaja, tule jo
- Karjan ruokkija, tule jo
- Ilomme lähde, tule jo, tule jo

Rooboow rugloow soo da'
Riye dareeriyoow soo d'a
Reerkii rafaadyee da'
Ceelkuu ku riiqmee da'
Arigii dhammayee da'
Aan raaxaysannee soo da' oo soo da' oo soo da'

- Sade ropiseva, tule jo
- Unelmien toteuttaja, tule jo
- Perheet kärsineet ovat, tule jo
- kaivot kuivuneet ovat, tule jo
- lampaat kuihtuneet ovat, tule jo
- Ilomme lähde olet, tule jo, tule jo

SATEEN ILOKSI

Seuraava laulu kuvaa puolestaan sateen tuomaa iloa.

LAULU SATEEN ILOKSI/ HEESTA FARXADDA ROOBKA

Roobkii rugle , soo da'
Doogii soo baxyoo, soo da'
Duunyadii dharagtoo, soo da'
Raxmadii Eebbe ,soo da'
Raaxaysannay, oo da' oo, soo da'
Reerkii nagaayoo da'
Ramaskii soo baxyoo da'
Rahii dhawaaqyoo da'
Raxmadii Eebbe soo da'
Raaxaysannay oo da' oo soo da' roobkii da'

- Sade ropiseva, tule jo
- Ruoho vihertää, tule jo
- eläimet ovat kylläisiä, tule jo
- Armahduksemme olet, tule jo
- Iloitsemme, tule jo, tule jo
- Perheet odottaneet ovat, tule jo
- ruoho vihertää, tule jo
- karja ärisee, tule jo
- Armahduksemme olet, tule jo
- Iloitsemme, tule jo

KUUKUUN-LEIKKI

Kuukuun leikki on yksi leikeistä, joita lapset leikkivät sateen juhlassa. Leikissä kaikki lapset istuvat piiriin ja suoristavat jalat piirin keskelle. Loru lausutaan niin, että jokaisen sanan kohdalla osoitetaan yhden oppilaan jalkaa (vrt. Entten tentten). Se, kenen kohdalla sanat loppuvat, pääsee pois ringistä. Viimeiseksi jäänyt oppilas saa pienen palkkion. Leikki sopii hyvin esim. ruokajonon muodostamiseen.

KUUKUUN-LEIKIN LORU

Kuukuun lamina
lamina tabaaraka
sata uuna barika
siyaadaa muunika
yake waa fariid baa
baxaya !

JUHLALULUJA

Joidenkin sateen juhlassa laulettavien laulujen melodia on tuttu myös meille. Mitenhän Hämä-hämähäkki-laulu tai Piippolan vaarilla oli talo -laulu kuuluu somaliaksi? Laulut on käännetty suoraan suomesta somaliaksi, joten laulujen merkitys on sama.

HÄMÄHÄMÄHÄKKI/ CAAROCAARO

Hämä-hämähäkki kiipes langalle.
Tuli sade rankka, hämähäkin vei.
Aurinko armas kuivas satehen,
hämä-hämähäkki kiipes uudelleen.

...

Caarocaaradii yarayd dunbay kor u fuushay
Roobkaa soo da'ay dabayshaa qaaday
cadceedaa soo iftay dhulkii wuu engagay
Caarocaaradii yarayd dunbay kor u fuushay

Quraanjo quraanjo caws engaged qaaday
Kartibay ku shaqayn kolkastaaba
Goor dhaw waa u diyaar tallo qurxoon
Quraanjo quraanjo caws engaged qaaday

Ayaxii ayaxii wuu inoo heesay
Ayaxii ramaaskuu ku booday
Hor iyo gadaal buu u booday
Darabkii yaraay wuu seexday

Duqsigii yaraay kooxduu ka dhax buuqay
Maalintii cadceeda cayaar bey ku dhamaatay
Gudcurkaa yiimid, baalalashaa iftiimay
Duqsigii yaraay kooxduu ka dhax buuqay

Caarocaaradii xuubkii bey toleysaa
Shimbirtii yareed soo duushoo daawatay
Cadceedda ku hoyatay buuraha gadashooda
Caarocaaradii xuubkii bey toleysaa

PIIPPOLAN VAARI

Piippolan vaarilla oli talo, hiiala hiiala hei!
Vaari se hoiteli lampaitansa, hiiala hiiala hei!
Mää-mää siellä ja mää-mää täällä,
siellä mää, täällä mää
joka puolell' mää-mää, hiiala hiiala hei!

waxaa ku jira diiqii iyo iyo oo
diiqu waxuu yiraahdaa iyo iyo oo
kukukuuuu kukukuuuu
meeshaan kuukuuuu meeshaas kuukuuuu meel walba kuukuuuu iyo iyo ee

Mooradii adeerkeen iyo iyo oo.
waxaa ku jira arigii iyo iyo oo
ariga waxuu yiraahdaa iyo iyo oo
maaaah maaaaah maaaaah-
meeshaan maaaaah meeshaas maaaaah meel walba maaaaah iyo iyo ee-

Mooradii eedadeey iyo iyo oo
waxaa ku jira lo' dii iyo iyo oo,
lo' da waxay tiraahdaa iyo iyo oo
meeshaas muuuuuu meshaan muuuuuu meel walba muuuuuu iyo iyo ee

Mooradii habaryarteey iyo iyo oo-
waxaa ku nool bisadii iyo iyo oo
bisada waxay tiraahdaa iyo iyo oo,
miyaaaaw miyaaaaw miyaaaaw
meeshaan miyaaw meeshaas miyaaw meel walba miyaaw iyo iyo ee

(Somalialaisessa versiossa eläimet ovat kukko, lammas, lehmä ja kissa.)

AFRIKKALAINEN HELISTIN

Somalialaisia kansanlauluja säestää usein kansallisoitin *ud*, joka muistuttaa länsimaista luuttua. Udin lisäksi rytmisoittimet, rummut ja helistimet kuuluvat merkittävänä osana itäafrikkalaiseen musiikkiin. Sateen juhlan lauluja varten luokkaan voi varata musiikkiluokasta rytmisoittimia ja rumpuja. Oppilaat voivat askarrella myös omat helistimet.

Varaa helistintä varten tyhjiä pienen pullon muotoisia jugurttipurkkeja, hiekkaa, ilmastointiteippiä ja erivärisiä koristeteippejä tai -kontaktimuoveja.

Kaada tyhjään ja pestyyn jugurttipurkkiin hiekkaa n. ⅓-½ purkin tilavuudesta (hiekan määrä vaikuttaa soittimen ääneen, kaikilla ei tarvitse olla saman verran hiekkaa).

Teippaa purkki huolellisesti kiinni ilmastointiteipillä.

Päällystä purkki erivärisillä teipeillä. Teipistä voi leikata myös kuvioita soittimen kylkeen.

RUOKAIDEA: UGALI

Somaliassa ja monissa Afrikan maissa maissista tai hirssistä valmistettu puuro, Ugali, on perinteinen ruokalaji. Toisin kuin suomalaista kaurapuuroa, ugalia ei syödä lusikalla vaan sormin. Mais-sipuurosta muotoillaan pieniä palloja, jotka syödään sellaisenaan tai kostutetaan liha- tai kasvis-kastikkeeseen. Ugalin valmistaminen on helppoa ja tuo uudenlaisen ruokailukokemuksen myös koulussa vietettävän sateen juhlan keskelle.

AINEKSET

- 1 l vettä
- 8–10 dl hirssi- tai maissijauhoja
- 50 g voita

OHJE

1. Kiehauta vesi suuressa kattilassa.
2. Lisää jauhot vähitellen joukkoon koko ajan sekoittaen.
3. Jatka sekoittamista, kunnes puuro on kypsää. Puuro on valmista, kun se on paksua ja pitää muotonsa. Voit lisätä puuroon hieman voita ennen kuin jauhot ovat sakeutuneet. Voi antaa puuroon lisää makua.

Ugali keitetään hyvin kiinteäksi. Kuva: Tania Zapata.

Monet somalialaiset asusteet ja päähineet ovat näyttäviä (Nimco Noor)

MUITA IDEOITA

Afrikka on suuri manner ja liian usein Suomessa niputetaan kaikki Afrikan omaleimaiset kulttuurit yhteen suureen kasaan. Tiedon löytäminen esimerkiksi Somaliasta on kuitenkin haastavaa ja jos somalialaisen kulttuurin tuntijoita ei löydy lähipiiristä, voidaan sateen juhla yleistää yleisemmin perinteisten afrikkalaisten kulttuurien juhla. Tällöin voidaan esimerkiksi selvittää oppilaiden kanssa monia afrikkalaisperäisiä soittimia, jotka ovat yleistyneet populaarimusiikissa viime vuosina, tehdä halukkaille afrikkalaisia pikkulettejä tai perinteisiä afrikkalaisia päähineitä. Monista heimotansseista löytyy hienoja videoita youtubesta ja esim. Maasai-heimon perinnetanssi on sovellettavissa myös koululuokkaan. Afrikassa on myös monenlaisia naamioperinteitä, joista saa luokan seinille hienoja koristeluja.

NOWRUZ

Helinä Rautavaaran museon Vuosi juhlien aineistosta

Nowruz on persialainen uudenvuoden juhla. Se tunnetaan myös esimerkiksi nimillä noruz, novruz, nowrouz, nouruz ja navruz.

Nowruz-juhlapöytä toteutetussa juhlassa.

MIKSI?

Talven jälkeen juhlietaan luonnon uudelleensyntymistä. Nowruz aloittaa iranilaisen kalenterin ja sen ajatellaan aloittavan myös kevään. Sana nowruz tarkoittaa "uutta päivää". Nowruzin vietossa korostuvat myös rauhan arvot sekä kunnioitus muita kohtaan. Silloin pyritään antamaan anteeksi ja unohtamaan erimielisyydet. Jotkut uskovat, että sillä, kuinka nowruzia viettää, on vaikutus siihen, millainen on tuleva vuosi. Jos nowruzin aikana on esimerkiksi ystävällinen kaikille, tulee vuodesta hyvä. Nowruz on ennen kaikkea perhejuhla, jolloin lapset ja aikuiset voivat yhdessä koristella kotia ja tehdä erityistä juhlaruokaa.

Nowruzin juuret ovat muinaisessa Iranissa ja sitä on juhlittu ainakin 3000 vuotta, mutta uskotaan, että juhlan perinteet ovat vieläkin kauempana historiassa – jopa 15 000 vuoden päässä. Jo ennen ajanlaskumme alkua uskotaan nowruzin olleen tärkeä päivä ja tuolloin oli tapana, että kyseisenä päivänä Persian alaisuudessa olleet kansat toivat lahjoja hallitsijalle. Laajamittaisempia merkintöjä nowruzin vietosta on kuitenkin vasta toiselta vuosisadalta ajanlaskumme jälkeen, jolloin nowruz oli Persiassa vuoden merkittävin rituaalinen tapahtuma.

MITEN?

Ennen nowruzia kodeissa tehdään suursiivous, joka symboloi luonnon uudelleensyntymistä. Myös uusia vaatteita sekä kukkia ostetaan. Erityisesti tulpapaanit ja hyasintit ovat suosittuja.

Nowruzin viettoon liittyy paljon perinteitä. Ensimmäisenä päivänä perheet kokoontuvat juhlapöydän (pers. Haft Sin) ääreen ja odottavat juuri oikeaa hetkeä, jolloin kevät saapuu. Tämä tapahtuu samalla hetkellä, kun kevätpäiväntasausta alkaa. Myös lahjojen antaminen kuuluu asiaan. Pöytään on katettu seitsemän ruokaa tai asiaa, jotka kaikki alkavat persian kielen s-kirjaimella, kuten omenat (sib) ja valkosipuli (sir). Näiden lisäksi pöydällä on usein myös muita esineitä, esimerkiksi kynttilöitä ja peili. Pöydässä olevat ruoka-aineet ja esineet

symboloivat muun muassa vaurautta tai rauhaa. Luonnon uudelleensyntymisen sekä elämän jatkuminen ovat myös tärkeitä. Haft Sin -pöytään kateetaan enemmän kaltaista jälkiruokaa, joka on tehty vehnästä. Suomalaisen pääsiäisen vietosta tutut tuoreen ruohon kasvattaminen sekä munien maa-laaminen kuuluvat myös nowruz-perinteisiin.

Nowruzin päivänä perheenjäsenet pukeutuvat uusiin vaatteisiin, jotka on ostettu juhlan kunniaksi. Juhliminen aloitetaan vierailemalla ensin vanhempien sukulaisten, sitten muiden perheenjäsenten ja lopulta ystävien luona. Vierailut ovat melko lyhyitä ja niihin pätee vastavuoroisuuden periaate eli kylässä käydään puolin ja toisin. Vieraita varten kodeissa on yleensä tarjolla esimerkiksi kuivattuja

hedelmiä, keksejä, leivoksia ja pähkinöitä, joita tarjoillaan teen kanssa.

Tavat juhlia vaihtelevat eri paikoissa, mutta yleistä on esimerkiksi polttaa pieniä kokkoja, joiden ympärille kokoonnutaan ja joiden yli hypitään. Yksiselitys tulen yli hyppäämiselle on, että sen ajatellaan olevan puhdistautumisrituaali, joka vie pahan pois ihmisestä.

Nowruz kestää kaksitoista päivää ja kolmantenatoista päivänä perheet menevät ulos piknikille. Ajatellaan, että lähtemällä pois kotoa karkotetaan myös huono onni, jota kolmastoista epäonnenpäivä tuo.

Lapsille juhla on mieluinen, koska erityisesti heille ostetaan uusia vaatteita ja annetaan lahjoja, kuten rahaa. Lapset ottavatkin osaa monenlaiseen toimintaan, kuten esimerkiksi kananmunien koris-

teluun.

Persialaista uutta vuotta, eli nowruzia, vietetään Persiaan kuuluneissa tai sen vaikutuksen alaisena olleissa maissa kuten Iranissa, Afganistanissa, Turkissa, Pakistanissa ja Georgiassa. Juhla on levinnyt laajemminkin Aasian alueella ja lisäksi iranilaiset ympäri maailmaa juhlivat nowruzia nykyisessä kotimaassaan. Erityisesti kurdeille nowruz on tärkeä juhla. Kurdit ovat maailman suurin kansa, joilla ei ole omaa valtiota. Nowruz onkin heille samalla eräänlainen kansallispäivä.

Nowruzia vietetään vuosittain kevätpäiväntasausten aikaan, yleisimmin maaliskuun 20. tai 21. päivä. Päivä kuitenkin voi vaihdella alueittain riippuen siitä, mille päivälle kevätpäiväntasaus osuu. Monissa maissa nowruz on yleistä loma-aikaa.

ENNEN JUHLAA: VINKKEJÄ VALMISTAUTUMISEEN

Tuoreen ruohon kasvattaminen kuuluu nowruz-perinteisiin. Siemenet on hyvä laittaa itämään viimeistään muutamaa päivää ennen juhlaa, jotta ruoho ehtii kasvaa. Sopivia siemeniä ovat vehnän, ohran, linssin tai vaikka rairuohon siemenet. Ruohoa voidaan laittaa kasvamaan erilaisiin kulhoihin, lautaselle ja myös puolikkaita kananmunankuoria voi käyttää istutus-alustana. Kuoret voi koristella tai maalata etukäteen, jolloin jokainen saa niistä oman näköisensä.

Juhlapaikka tai luokka voidaan koristella etukä-

teen ilmapalloilla ja julisteilla. Näihin kirjoitetaan tai maalataan erilaisia juhlan toivotuksia, kuten ”Hyvää nowruzia”. Lisäksi voidaan kirjoittaa nowruz-lupauksia, aivan kuten Suomessa tehdään uuden vuoden lupauksia. Kirjoittamiseen voidaan käyttää esimerkiksi tusseja tai vesivärejä. Ilmapalloja ja julisteita voidaan myös koristella piirtämällä tai maalaamalla nowruziin liittyviä esineitä ja asioita, joista voi lukea esimerkiksi nowruz-pöydän rakentamisen työpaohjeesta. Vihreä väri on nowruzin väri, joten tätä kannattaa erityisesti käyttää koristeluissa.

JUHLAN KULKU

Helinä Rautavaaran museon nowruz-juhlassa keväällä 2011 ohjelmassa tehtiin esimerkiksi seuraavaa:

- Afganistanilaisten ja iranilaisten satujen lukeminen
- Lapsien esittämiä perinteisiä kurditansseja (mukana oli myös tanssin opettaja, joka opetti tanssi-askeleista muuseovieraille)
- Kangaskassityöpajassa tehtyjen töiden esittely
- Lisäksi tarjoihtiin kahvin ja teen kanssa erilaisia pähkinöitä, kuivattuja hedelmiä, keksejä ja leivoksia

SADUT JA KIRJOITUS/PIIRUSTUS

Nowruziin sopivat monet samat työpajaideat kuin persialaiseen talvipäivänseisauksen juhlaan jaldaan. Esimerkiksi persialaisten satujen lukeminen ja erilaiset kirjoitus- ja piirustustyöpajat sopivat hyvin nowruzin viettoon. Oppilaille voidaan lukea persialaisia satuja tai he voivat itse tutustua niihin. Kirjastosta voi lainata satukirjoja, joissa on satuja eri kulttuureista. Myös persialaisen kansalliseepos Shahnamehin myyttiä siitä, kuinka tuli keksittiin, voi lukea oppilaiden kanssa. Suomennos myytistä sekä esimerkkejä saduista ja satukirjoista löytyy Lisätietoja-osiosta.

Jos koulussa on iranilais- tai afganistanilaistaustaisia oppilaita, voidaan heitä pyytää kirjoittamaan tai piirtämään muistoistaan ja ajatuksistaan omasta kulttuuristaan. Tämän toteuttaminen voi olla hyvin vapaamuotoinen ja se on helposti muokattavissa luokasta löytyvien materiaalien mukaan. Kuvaa ja tekstiä voi myös yhdistää esimerkiksi kirjoittamalla pieni tarina paperille ja koristelemalla paperi piirtämällä tai maalaamalla. Tarinat voidaan lukea ääneen koko luokalle ja piirustukset esitellä siten, että oppilas itse kertoo piirtämästään kuvasta.

NOWRUZ-PÖYDÄN RAKENTAMINEN

Pöydälle laitetaan liina ja siihen katetaan seitsemän ruokaa tai asiaa, jotka kaikki alkavat persian kielen s-kirjaimella, kuten omenat (sib) ja valkosipuli (sir). Näiden lisäksi pöydällä on usein myös muita esineitä, esimerkiksi kynttilöitä ja peili.

Pöydässä olevat seitsemän s-kirjaimella alkavaa ruokaa ovat

- omenat (sib)
- valkosipuli (sir)
- tuore ruoho (sabzeh)
- sumakki (somaq)
- viinietikka (serkeh)
- villi oliivi (senjed)
- mämmiä muistuttava jälkiruoka (samanu)

Muita pöydälle laitettavia esineitä/ruokia

- kynttilät
- peili
- maalattuja munia
- runokirja, Koraani tai Raamattu
- kolikoita
- ruusuvettä
- kultakala
- vesikulho, johon laitetaan appelsiini
- hyasintti

Ruoka-aineilla ja esineillä on eri symbolisia merkityksiä. Esimerkiksi vesikulhossa oleva appelsiini symboloi maapalloa kellumassa avaruudessa, valkosipuli terveyttä ja kultakala elämää.

Suomessa nowruz-pöydän rakentamista voi soveltaa laittamalla pöydälle suomen kielen s-kirjaimella alkavia asioita tai ruokia, kuten suklaa, sipuli, siemenet tai sulka. Oppilaille voi antaa tehtäväksi tuoda kotoa jokin s-kirjaimella alkava esine ja pöytä voidaan koristella näillä. Myös oman nowruz-pöydän piirtäminen koristeineen on yksi mahdollisuus tutustua perinteeseen.

MUNIEN MAALAUUS

Suomalaisesta pääsiäisestä tuttu munien maalaus ja koristelu kuuluu nowruzin viettoon. Munat symboloivat uudelleen syntymistä ja sopivat siksi hyvin kevääseen, jolloin luonnon ajatellaan syntyvän uudelleen. Koristeltuja munia voidaan laittaa esille perinteiseen nowruz-pöytään (Haft Sin). Maalattuja ja koristeltuja munia voidaan asettaa pöydälle joko yksittäin tai kolmen tai seitsemän ryhmissä. Munat laitetaan lepäämään peilien päälle, jolloin ne symboloivat hedelmällisyyttä. Maalaukseen voi käyttää oikeita kananmunia tai styroksista tehtyjä munia.

KANGASKASSIEN MAALAUUS

Helinä Rautavaaran museon Myrsky-hankkeessa toteutetussa kangaskassityöpajassa nuoret tutustuivat aluksi afganistanilaiseen ja suomalaiseen kulttuuriperintöön erilaisten materiaalien avulla. Heille näytettiin esimerkiksi YouTubesta afganistanilaisten nuorten suosimaa musiikkia. Oppilaat haastattelivat vanhempiaan ja tutustuivat omaan sukunsa historiaan ja tarinoihin. Sen jälkeen nuoret työstivät heränneitä ajatuksia piirtämällä. Piirteistä kuvista tehtiin lopulta käsin painamalla kangaskasseja, joista koottu kollaasi oli esillä Helinä Rautavaaran museon pienoisnäyttelyssä.

HOLI

Helinä Rautavaaran museon Vuosi juhlien aineistosta

Holi on intialainen keväällä vietettävä värien juhla.

Holia vietetään pääasiassa Intiassa ja Nepalissa. Eri-tyisen tärkeä juhla on Pohjois-Intiassa. Myös intialaiset siirtolaiset ympäri maailmaa viettävät holia.

Keväisen holin juhliminen kestää ainakin kaksi päivää hindukalenterin Phalguna-kuun viimeisen täydenkuun aikaan. Länsimaisen kalenterin mukaan juhla sijoittuu yleensä maaliskuuhun.

MIKSI?

Temppelitaiteeseen ikuistettujen kuvausten perusteella holi on hindujen juhlista vanhimpia. Alunperin holi oli juhla, joka järjestettiin maanviljelyskulttuurissa kevään saapumisen kunniaksi. Talven väistyminen ja kevään tuleminen näkyy juhlassa yhä käytettävien värien muodossa. Holia sanotaankin värien juhlaksi.

Holiin liittyy useita myyttisiä tarinoita, jotka liittyvät Intian rikkaaseen jumaltarustoon. Eräs näistä kertoo Holika-demonista, joka yritti polttaa ilkeän

kuninkaan nuoren pojan, Prahladin, roviolla. Legendan mukaan tulelta suojaavaan huiviin kietoutunut Holika kantoi Prahladin rovioon, mutta paloikin itse johtuen Prahladin vankkumattomasta uskosta Vishnua (yksi hindulaisuuden pääjumalista) kohtaan.

Nykyään holin aikaan ihmiset usein polttavat Holikan kuvan, mikä symboloi hyvän voittoa pahasta. Myös suurten nuotioiden polttamisella on sama symbolinen merkitys. Juhlan aikana onkin tärkeää olla ystävällinen kaikille ja unohtaa erimielisyydet.

MITEN?

Holia juhliitaan vähintään kaksi päivää, mutta sen kesto vaihtelee alueittain. Juhlan valmistelu aloitetaan keräämällä polttopuita suureen rovioon. Vanhaa myyttiä mukaillen ensimmäisenä juhlapäivänä roviolle asetetaan pahan Holikan kuva, joka poltetaan. Joskus Holikan syliin pannaan myös palamattomista materiaaleista valmistettu Prahlad eli ilkeän kuninkaan hyvä poika. Rituaali kuvastaa hyvän voittoa pahasta. Tuolloin kaikki kokoontuvat kaduille tapahtumaa varten ja ilmassa on juhlan tuntua.

Toisena, eli täydenkuun jälkeisenä päivänä on varsinainen värien juhla. Silloin ihmiset heittävät väri jauheita tai väri liuosta toistensa päälle. Väri liuoksia käytettäessä väri sekoitetaan veteen ja sitä ruiskutetaan ihmisten päälle esimerkiksi pumpuilla. Tunnelma on riehakas. Juhlaan kuuluu myös laulaminen ja tanssiminen. Kaikkia ohikulkijoita saa vär-

jätä vapaasti. Holin juhlinta yhdistää ihmisiä, koska tuolloin ihonvärin, sukupuolen tai yhteiskunnallisen aseman tuomat rajoitukset eivät ole voimassa. Holin aikana juhlivat yhdessä miehet ja naiset, rikkaat ja köyhät sekä nuoret ja vanhat.

Illalla ihmiset tervehtivät sukulaisia ja ystäviä, vierailevat heidän luonaan ja syövät makeisia. Holi on yleinen hulluttelujuhla, jolloin pilanteko ja kepposet ovat sallittuja.

Perinteiset holi-värit valmistetaan keväällä kukkivista kasveista ja ne ovat turvallisia tai jopa hyväksi iholle. Nykyään kuitenkin käytetään myös synteettisiä väriaineita, joiden terveys- ja ympäristövaikutuksista on alettu huolestua. Juhlassa suositellaankin käytettävän omatekoisia kasvivärejä. Ihoa on silti syytä suojata vaatteilla ja jotkut käyttävät myös aurinkolaseja suojellakseen silmiään.

ENNEN JUHLAA: VINKKEJÄ VALMISTAUTUMISEEN

Holiin sopivat monet samat juhlaideat kuin intialaiseen valon juhlaan diwaliin. Koulussa voi etukäteen katsoa esimerkiksi jonkun suosittu Bollywood-elokuvan, pyytää intialaisen tanssinopettajan opettamaan tanssia sekä valmistaa mausteista chai-teetä. Lue lisää Bollywoodista esimerkiksi [Wikipediasta](#).

Koska holi on värien juhla, on kaikenlaisten värien käyttö hyvä keino juhlistaa holia. Luokkahuoneen voi koristella värikkäästi ja askartelussa kannattaa käyttää erilaisia värikkäitä papereita ja muita materiaaleja.

RANGOLI, CHAI JA MAUSTEMAALAUUS

Holiin sopivat monet samat työpajat kuin intialaiseen valon juhlaan diwaliin. Erityisesti rangolien, värikkäiden jauhemaalausten, tekeminen käy hyvin holin viettoon. Lisäksi voidaan valmistaa intialaista chai-teetä tai tehdä maustemaalauksia, kuten diwalissakin.

PIIRUSTUS JA MAALAUUS

Helinä Rautavaaran museolla järjestetyssä holi-työpajassa lapset tekivät yhteisiä maalauksia isolle voi-mapaperille. Intialaiseen juhlaan sopivat hyvin esimerkiksi rangoli-aiheiset piirustukset ja maalaukset, joita voi tehdä myös useampi henkilö yhtä aikaa.

Lisäksi työpajassa oli etukäteen piirretty isolle paperille ihmisen ääriviivat ja lapset saivat maalata ihmisen eri väreillä. Maalaaminen muistuttaa tavasta värjätä kanssajuhlijoita holin aikana.

VÄRIÄ!

Jos perinteinen holiin liittyvä värien heittäminen on liian sotkuista, väripajasta voi muokata hieman siistimmän version. Esimerkiksi erivärisistä silkkipapereista voi leikata pientä silppua, joka laitetaan pieniin pakastepusseihin. Intiassa käytettävien väri jauheiden tapaan lapset voivat heitellä paperisilppua ympäriinsä juhlan loppupuolella tai työpajojen jälkeen. Myös värikästä serpentiiniä voi puhalttaa toisten päälle juhlan aikana.

ID AL-FITR

Helinä Rautavaaran museon Vuosi juhlien aineistosta

Id al-Fitriä vietetään kaikkialla maailmassa, missä muslimeja asuu – Saharan eteläpuoleisesta Afrikasta Lähi-itään ja Kaakkois-Aasiaan, myös Keski-Aasiaan ja Venäjälle. Myös Suomen muslimit, perinteisesti esimerkiksi tataarit, viettävät juhlaa. Juhlan vietosta on siis monia paikallisia variaatioita. Id al-Fitr on toinen kahdesta tärkeimmästä islamilaisesta vuotuisjuhlasta eli idistä – toinen on id al-Adha. Riippuu seudusta, kumpaa juhlietaan suuremmin.

Islamilaisen hijra-kalenterin mukaan vuodessa on 12 kuukautta, joista yhdeksäs on ramadān, paastokuukausi. Päiviä on kuitenkin vain 354, joten ramadan osuu Suomessa käytetyn kalenterin mukaan eri vuosina eri kuukausille, pikkuhiljaa aikaistuen. Vuosina 2011-2015 ramadan on heinä-elokuussa ja sen päättävää juhlaa, id al-Fitriä, vietetään kuun lopussa (ks. ramadanin tarkka ajankohta englanninkielisestä [Wikipediasta](#)). Kuukaudet ovat tasan kuun kierron mittaisia, ja perinteen mukaan kuukauden lasketaan alkavan siitä, kun Mekassa nähdään ensimmäistä kertaa uuden kuun sirppi. Sen takia juhlan alkamisaikaa ei voida etukäteen aivan varmasti määrittää.

Id al-Fitr päättää islamilaisen ramadan-paastokuukauden. Kuva: Syefri Zulkefli.

Kouluissa id al-Fitriä ei kannata viettää aivan juhlan aikaan, jos koulussa on islaminuskaisia oppilaita, sillä he viettävät sitä todennäköisimmin kotonaan perheen ja ystävien parissa. Hieman ennen tai hieman jälkeen varsinaisen juhlan on sopiva aika. Vuosina 2011-2015 juhla sopii aloittamaan uuden lukuvuoden.

MIKSI?

Ramadan-paasto kestää koko kuun kierron, noin 30 päivää. Sen ajan pidättäytyään syömästä ja juomasta auringon nousun ja auringon laskun välillä ja eletään muutenkin yksinkertaista elämää. Tämän ajatellaan antavan ihmisen henkiselle puolelle kasvun mahdollisuuden. Paaston aikana opetellaan kärsivällisyyttä, rukoillaan paljon, mietitään ja pyritään hyviin tekoihin.

Paastoaminen on ilmiönä huomattavan vanha. Sitä ovat harjoittaneet niin kristityt ja juutalaiset kuin buddhalaiset munkit ja hindulaiset joogitkin välineenä henkiseen hiljentymiseen ja puhdistautumiseen. Paasto on myös yksi islamin viidestä peruspilarista.

Syöminen ja juominen on sallittua ramadanin

aikana auringon laskun jälkeen, ja aamiaisen voi nauttia varhain ennen auringon nousua. Suomen pitkät kesäyöt tekevät joskus paaston hankalaksi – ääriolosuhteissa, kuten yöttömän yön napapiirillä asuvien muslimien helpotukseksi voidaan noudattaa jonkin muun maan kalenteria.

Sanotaan, että islaminuskon perustaja profeetta Muhammad kohtasi enkeli Gabrielin ramadan-kuun aikana mietiskellessään, ja Gabriel kertoi hänelle Jumalan sanan, joka sitten koottiin Koraanin muotoon. Ramadan-paastoa vietetään tämän kunniaksi, ja id al-Fitriä ramadanin lopun kunniaksi. Id al-Fitrinä halutaan haudata menneet vihamielisyydet, ja se on siksi myös rauhan juhla.

MITEN?

Id al-Fitriä juhlintaan kolme päivää. Juhlintaan kuuluu eri maissa esimerkiksi yhdessä rukoilua, ystävien ja sukulaisten tapaamista ja paaston jälkeistä herkuttelua.

Ensimmäisenä aamuna herätään ennen auringonnousua, peseydytään huolellisesti, puetaan päälle uudet vaatteet ja syödään – auringonnousun jälkeen – aamiaisen merkiksi paaston päättymisestä. Sopivaa aamiaista ovat esimerkiksi makeat taatelit. Tämän jälkeen mennään yhdessä ulos tai moskeijaan rukoilemaan ja tyypillisesti lahjoitetaan

rahaa hyväntekeväisyyteen. Sitten käydään vierailulla sukulaisten ja ystävien luona. Joskus vuokrataan suuri huoneisto yhteistä juhlaa varten.

Lapsille voidaan antaa idin kunniaksi rahaa tai lahjoja, kuten leluja ja karamelleja. Idin aikana halutaan näyttää vieraanvaraisuutta, ja lahjoja ja hyvän idin toivotuksia – Id mubarak! – voi saada jopa venvierailta. Kodit koristellaan juhlaviksi ja pöydät katetaan notkuviksi. Koska koko kuukausi ennen idiä on paastottu, on erityisen tärkeää syödä nyt hyvin!

ENNEN JUHLAA: VINKKEJÄ VALMISTAUTUMISEEN

Juhlaan voi tutustua monella tavalla etukäteen: esimerkiksi valmistamalla ryhmätöitä juhlan vietosta uskonnon tunneilla tai eri islaminuskoisista maista maantiedon tunneilla.

Hyvä tapa kertoa id al-Fitrin vietosta on kutsua kouluun **vierailija**, jolla on omaa kokemusta juhlan vietosta – joku oppilaiden vanhemmista tai kenties joku oppilas itsekin voi sopia tehtävänsä. Hän kiertää luokissa kertomassa juhlan vietosta omasta näkökulmastaan, esimerkiksi omassa lapsuudessaan. Oppilaat voivat vaikkapa haastatella häntä.

TYÖPAJAT

Tähän juhlaan sopivat monet samat työpajat kuin id al-Adhaankin, sillä juhlia vietetään monesti samaan tapaan. Erityisesti **Id mubarak!** -leikki tai *Salaam aleikum – Aleikum salaam!* -versio samasta leikistä sopivat molempiin juhliin. Myös **kalligrafiapaja** sopii molempiin juhliin erinomaisesti. Juhlissa voi myös **askarrella kortteja**, joilla toivotetaan hyvää idiä.

Tietokilpailu, joka Koulukavalkadi-hankkeessa järjestettiin venäläisestä juhlan vietosta, sopii hyvin myös tämän juhlan taustatietojen opetteluun. Se voidaan järjestää etukäteen kysymyspaperien avulla tai itse juhlassa ohjelmanumerona, jossa opettaja tai muu vetäjä ”juontaa” kisan. Kysymykset voivat koskea yleistä tietoa islamista tai juuri tästä juhlasta. Vanhemmille oppilaille kysymykset voivat olla haastavampia.

Jotta idit eivät sekoittuisi keskenään, niitten tarkoitusta on hyvä selventää oppilaille: id al-Fitr on ennen kaikkea paaston päätösjuhla, id al-Adha pyhiinvaelluksen juhla ja myös vuoden vaihtumisen juhla. Vanhempien oppilaiden kanssa juhlien hengellistä tematiikkaa – ja esimerkiksi sen yhtymäkohtia muiden uskontojen kanssa – voi tutkia tarkemminkin.

Helposti eri ikäisille sovellettavissa olevia työpajoja ovat myös esimerkiksi eri maiden herkkujen leipominen, tanssiminen ja soittaminen, askartelu ja kalligrafia.

Ad Astra ry:n järjestämässä Mångkulturellt festår -projektissa vuonna 2010 id al-Fitriä juhlittiin mm. myös tataarilauluja laulamalla, länsiafrikkalaisia rumpuja soittamalla ja valmistamalla juhlivia id-käsinukkeja.

DIWALI

Helinä Rautavaaran museon Vuosi juhlien aineistosta

Diwali on intialainen valon juhla.

Diwali eli deepavali on hindujen loppusyksyn juhla, jota viettävät myös jainalaiset ja sikhit. Intian lisäksi se on kansallinen vapaapäivä monessa muussakin Kaakkois-Aasian maassa, kuten Nepalissa, Indonesiassa ja Malesiassa. Diwali ajoittuu hindukalenterin viimeisen kuukauden, ashwayuan, loppuun. Meidän kalenterimme mukaan tämä tarkoittaa yleensä lokamarraskuun vaihdetta (tarkat ajat saat tältä englantinkieliseltä sivulta).

Värikäs huivitanssi Diwali-juhlan vietossa koululla.

MIKSI?

Eri uskonnoissa diwaliin liitetään hieman eri merkityksiä. Hindulaiset juhlistavat diwalina Rama-jumalan paluuta maanpaosta Sri Lankalta ja voittoa demoneista, tai toisilla seuduilla Devi-jumalattaren voittoa pahuudesta. Jainalaiset juhlivat myyttisen sankarin ja oppi-isän Mahaviran pääsyä nirvanaan, sikhiläisille juhla merkitsee guru Hargobind Jin voittoa kotiinpaluuta ja niinsanotun Kultaisen tempelin, sikhien tärkeimmän pyhätön, perustamista. Kaikkia tapahtumia kuvaa valon voitto pimeydestä

niin kirjaimellisesti kuin kuvaannollisestikin. Diwali muistuttaa siitä, että ihmisen henkisyys ja sisäinen valo on suurempi kuin pahuus.

Diwali on myös toivon juhla. Yleisesti sitä pidetään vuoden päätösjuhlana, ja diwalina myös suurin osa yrityksistä aloittaa uuden tilikauden. Diwali on suurimmassa osassa Intiaa myös sadonkorjuujuhla, johon mennessä maanviljelytyöt on saatu päätökseen ja työn antimista voidaan nauttia.

MITEN?

Diwali kestää useimmiten viidestä yhdeksään päivää. Sen kulkuun liitetään monia paikallisia legendoja ja jumaltaruja. Diwalin eri päivinä muistellaan erilaisia historiallisia tai myyttisiä tapahtumia – alueesta ja uskonnosta riippuen – esimerkiksi koristelemalla myyttisiä hahmoja esittäviä patsaita. Suosittuja muistettavia hahmoja ovat voittoisa Rama, onnea ja vaurautta tuova Lakshmi, hurja Kali, joka raivaa esteet tieltä, ja viisautta sekä oppimista edustava Sarasvati.

Yhtä lailla kuin patsaita, koristellaan temppeleitä ja koteja. Temppeleihin tuodaan kynttilöitä ja kodit siivotaan ja usein seinät myös valkaistaan Lakshmi-jumalattaren kunniaksi. Ovet ja ikkunat pidetään auki, jotta Lakshmi ja hyvä onni pääsisivät

sisään. Kotialttareiden ääreen voidaan kokoontua tärkeiden asioiden muistamiseksi ja hyvän onnen tuottamiseksi. Rakennuksien edustoille maalataan pyöreitä rangoli-maalauksia, ja rakennuksia koristellaan myös koruin ja kukkasin.

Joillakin seuduilla juhlan ensi päiviin kuuluu tuoksuvan öljykylvyn ottaminen, ja sen jälkeen puukeudutaan uusiin vaatteisiin. Erilaisia diwali-herkuja valmistetaan ja sukulaisten ja ystävien luona vieraillaan. Myös temppelissä on syytä käydä. Intiassa neljäntenä päivänä juhlitaan usein miehen ja vaimon liittoa, ja vaimo saa mieheltä lahjan liiton pysyvyyden merkiksi. Viidentenä päivänä sisaret kutsuvat veljensä kyläilemään.

Kaikkia diwalin vieton tapoja yhdistää valon läsnäolo. Se voi näyttäytyä öljylamppujen rivistöinä, perinteisinä savilyhtyinä tai tähdenmuotoisina paperilyhtyinä, tai nykyisin usein ilotulituksina. Pienet paukkupommit ovat tulleet erityisen suosituiksi

lasten keskuudessa. Kodit valaistaan kauttaaltaan kynttilöillä tai koristevaloilla. Ystävien ja sukulaisien läsnäolo sekä ihmissuhteiden vaaliminen tekee juhlasta onnistuneen ja tuottaa onnellisia suhteita myös seuraavalle vuodelle.

ENNEN JUHLAA: VINKKEJÄ VALMISTAUTUMISEEN

Helinä Rautavaaran museolta voi varata hindusymboliikasta tanssitaiteesta kertovan kiertonäyttelyn ”Tanssivat jumalat” koululle tutustuttavaksi ennen juhlaa. Näyttelyyn voi tutustua myös museon www-sivujen kautta.

Intialainen tanssi on nykyisin Suomessakin laajalti harjoitettu laji, ja oikean tanssinopettajan voi myös kutsua paikalle oppituntia elävöittämään! Vierailijaa voi hyödyntää myös vaikkapa haastatte-

lemalla häntä juhlan vietosta Intiassa.

Erilaiset intialaiset herkut, kuten mausteinen chai-tee voidaan myös valmistaa etukäteen tai juhlatyöpajassa. Intialaisia mausteita saa melkoisen helposti suuremmista kaupoista ja erityisesti etnisistä ruokatavarakaupoista. Ne sopivat myös maustemaalaukseen.

Koulussa voi myös katsoa vaikkapa jonkin suosittua Bollywood-elokuvan!

TYÖPAJAT

Kuten mihin tahansa juhlaan, diwaliin kuuluu yhdessäolo, musiikki ja tanssi sekä herkkujen syönti. Muun muassa nämä sopivat diwali-työpajan aiheiksi. Paitsi ruoissa, intialaisia mausteita voi hyödyntää myös teenkeitossa, mausteiden arvausleikissä tai maustemaalauksessa.

Työpajassa voi myös tehdä joko ulos (vaikkapa katuaukeilla) tai sisätiloissa väreillä suuren muovin päälle rangolin, suuren juhlamaalauksen, jollaiset koristavat Intiassa juhla-aikoina esimerkiksi talojen edustoja. Työpajan aiheeksi sopii myös Intiasta lähtöisin olevan joogan harjoittelu.

TANSSIPAJA

Bombay eli nykypäivän Mumbai on suosittu elokuvakeskus, joka tunnetaan myös *Bollywoodina*. Tästä on saanut nimensä kokonainen valtaisan suosittu intialaisten elokuvien alalaji, jossa on paljon näytäviä ryhmätanssikohtauksia. Bollywood-tanssista voi ottaa mallia vaikkapa tästä [Youtube-videosta](#). Erilaisia bollywood-videoita löytyy Internetistä suuria määriä. Koulukavalkadi-projektin tanssipaja toteutettiin intialaisen tanssinopettaja Shama Dixitin johdolla.

LYHTYPAJA

Koska diwali on valon juhla, on juhlatila hyvä koristella esimerkiksi **lyhdyin**. Sisätiloissa lyhtyjen sisällä voi käyttää paloturvallisia led-tuikkuja. Myös kotona ja koulusta voi ottaa käyttöön lyhtyjä – tältä näytti lyhdyin koristeltu diwali-juhlatila Finnoon koululla syksyllä 2010.

RANGOLIT

Rangolit ovat värikkäitä jauhemaalauksia, joilla koristellaan diwalin aikaan kotien sisäänkäynnit. Maahan ovien edustoille maalatut rangolit toivottavat vieraat tervetulleiksi taloon ja tuottavat asukkaille onnea ja vaurautta. Perinteisesti maalauksessa käytetään valkoista riisijauhetta, jonka lisäksi värejä saadaan vaikkapa indigosta, puun kuoresta tai lehdistä jauhamalla. Nykyään käytetään myös synteettisiä värijauheita. Kuvat ovat koristeellisia ja aiheiksi valitaan kukkia, tanssijoita ja geometrisia kuvioita. Mutkikkaiden kuvioiden uskotaan tuottavan onnea, sillä kotiin mahdollisesti pyrkivät pahat henget eksyvät kuvion sokkeloihin.

Rangoleja voit toteuttaa monella tapaa. Kokeile sirotella maahan riisijauhoa kuten Intiassakin on tapana. Tämä on kuitenkin varminta tehdä ulkona.

Jos haluat riisijauhosta kestävämpää maalia, jolla voi helposti maalata myös sisätiloissa, voit sekoittaa joukkoon vettä ja halutessasi myös väripigmenttiä. Maalin pitää antaa tekeytyä noin päivän verran. Hauskinta on maalata suuria kuvioita yh-

dessä suurelle pinnalle. Voimapaperi sopii tarkoitukseen hyvin. Riisijauhomaalin sijasta myös tavalinen pulloväri sopii maalaukseen.

Muita vaihtoehtoisia tapoja toteuttaa rangoleita on käyttää ulkotiloissa katuliituja tai kokeilla maustemaalausta. Ideoita omiin kuvioaiheisiin voi etsiä esimerkiksi [YouTubesta](#).

MAUSTEMAALAUUS

Yhdistä maustemaalaus chai- ja mausteiden arvaus -työpajaan tai hyödynnä maalauksissa samoja kuvioaiheita kuin rangoleissakin.

Maustemaalaukseen tarvitset:

Erilaisia mausteita kuten kokonaisia kardemumman siemeniä, pippureita, kanelitankoja, neilikoita, tähtianiksia, sinapin siemeniä, kuminan siemeniä, jauhettua kurkumaa tai jauhettua paprikaa. Voit lisäksi käyttää myös muita ruokakaapista löytyviä tarvikkeita kuten esimerkiksi riisiä, herneitä, linssejä tai erilaisia siemeniä.

- Liimaa (ei puikkoliimaa)
- Sakset
- Kartonkia ”maalauspohjaksi”
- Lyijykynän

Hahmottele ensin lyijykynällä varovasti haluamasi kuvio askartelukartongille ja sivele kuvion päälle liimaa. Kiinnitä sen jälkeen mausteet. Irtonaisia mausteita kuten neilikoita on helppo liimata yksitellen. Sen sijaan ylimääräiset jauhemaiset mausteet kannattaa ravistella työstä pois ennen seuraavien mausteiden kiinnittämistä ettei työ sotkeennu.

“HENNATATUOINNIT”

Hennatatuoinneilla eli mehndeillä koristautaan Intiassa juhlien, erityisesti häiden aikaan. Maalaukset ovat taidokkaita ja niillä koristellaan yleensä kämmeniä, käsivarsia, kynsiä ja jalkoja.

“Hennatatuoinnin” voi tehdä oikeasta hen-

najauheesta, tai mahdollisten allergisten reaktioiden välttämiseksi, erityisesti pienemmille lapsille myös kasvomaalauskyynillä, joita saa askartelukau-poista. Kuvaksi käy melkein mikä tahansa, mutta intialaisiin aiheisiin – ja “aitoon” tekotapaan.

RUOKAIDEA: INTIALAINEN CHAI ELI TEE

Teen voi valmistaa juhla juomaksi etukäteen tai teen valmistuksesta voi tehdä juhlatyöpajan aiheen. Pajassa osallistujat jauhavat mausteet morttelissa, ja voivat samalla myös arvata, mistä mausteesta on kyse ja mistä haju on tuttu. Mitään vakiintunutta chain reseptiä ei ole olemassa, vaan Intiassa jokaisella perheellä on teestä oma muunnelmansa. Tässä eräs versio chaista neljälle.

AINEKSET

pala tuoretta inkivääriä

3 kanelitankoa

6 kokonaista kardemummaa

8 mausteneilikkaa

4 tähtianista

6 dl vettä

3-4 pussia vahvaa mustaa teetä tai vastaava määrä irtoteetä

2-3 dl maitoa

sokeria maun mukaan

Valmista ensin maustevesi. Kuori ja paloittele inkivääri kattilaan. Lisää joukkoon muut mausteet ja vesi. Keitä seosta pienellä lämmöllä vähintään 15 minuuttia.

Lisää mausteveteen tee ja anna hautua 5 minuuttia. Lämmitä sillä aikaa maito kuumaksi. Siivilöi maustevesi ja yhdistä se maidon kanssa. Makeuta sokerilla maun mukaan.

MAUSTEIDEN ARVAUS

Monia meille jouluiselta haiskahtavia mausteita käytetään Intiassa maustamaan arkiruokaa. Suomessa ne ovat olleet harvinaisempia, ja niitä onkin käytetty vain kerran vuodessa.

Mausteiden arvauspajaa varten tarvitaan joitakin yleisiä ja kenties joitakin vähän harvinaisempia mausteita. Ne laitetaan purkkeihin, joiden suulle voi virittää kuminauhalla harson, tai väljään kangaspussiin, josta mauste tuoksuu läpi. Arvausta voi koittaa näkemättä maustetta tai sekä näkö- että hajuaistiin perustuen.

Esimerkiksi kaneli, kaardemumma, neilikka ja inkivääri ovat monelle tuttuja tuoksuja. Työpajaan sopivat myös (tähti)anis, pippuri, garam masala, curry, unikon- tai sinapinsiemenet. Pienetkin koululaiset tunnistavat tutuimmat mausteet.

JALDA

Helinä Rautavaaran museon Vuosi juhlien aineistosta

Jalda on persialainen talvipäivänseisauksen juhla.

Persialista Jaldaa juhlitaan vuosittain talvipäivänseisauksen aikaan, yleensä 21.12., jolloin päivä on lyhimmillään ja yö pisimmillään pohjoisella pallonpuoliskolla. Sitä juhlivat enimmäkseen iranilaiset sekä entisen Persian alueella asuvat ihmiset. Persian alue levittäytyi nykyisen Iranin lisäksi muun muassa Kreikan, Egyptin, Turkin, Afganistanin ja Pakistanin alueelle. Myös iranilaiset Iranin ulkopuolella kokoontuvat usein viettämään yhdessä jaldaa.

Talvipäivänseisaus, eli vuoden lyhyin päivä, on huomioitu monissa uskonnoissa ja kulttuureissa ympäri maailmaa. Esimerkiksi Stonehengen kivipaadet on aseteltu niin, että talvipäivänseisauksena auringonvalo nousee juuri tietystä asemasta. Kuva: Mark Grant

MIKSI?

Jaldaa tai talvipäivänseisausta on juhlittu useissa eri kulttuureissa eri nimityksillä tuhansien vuosien ajan. Juhlan viettämisen syyt ja käytännöt vaihtelevat eri kulttuureissa. Esimerkiksi antiikin Roomassa talvipäivänseisausta juhlittiin Saturnalia- ja Sol Invictus –juhlilla, joista ensimmäinen oli sadonkorjuun jumalan ja toinen auringonjumalan juhla. Myös egyptiläiset juhlivat jo tuhansia vuosia sitten ”auringon uudelleen syntymistä” tähän aikaan vuodesta.

Perinteisessä persialaisessa jaldassa on vaikutteita babylonialaisesta vastaavasta juhlasta ja siinä näkyy myös vanha zarathustralainen uskonto. Persialaisen azar-kuukauden viimeisenä päivänä yö on

pisimmillään ja tuolloin zarathustralaiseen uskontoon kuuluvan pahuuden henkilöitymän Ahrimanin pahojen voimien on katsottu olevan korkeimmillaan. Seuraava päivä puolestaan on kuulunut zarathustralaiselle viisauden jumala Ahura Mazdalle ja se tunnetaan nimellä ”Khoram rooz” eli auringon päivä. Tästä lähtien päivät pitenevät ja yöt lyhenevät, mikä tarkoittaa auringon voittoa pimeydestä ja hyvyyden voittoa pahuudesta.

Islamin omaksumisen myötä muinaisten persialaisten juhlien, kuten jaldan, uskonnollinen merkitys väheni. Nykyisin jalda on monille iranilaisille sosiaalinen tapahtuma, jolloin perhe ja ystävät kokoontuvat yhteen ja pitävät hauskaa.

MITEN?

Perinteisesti persialaiset viettivät jaldaa esimerkiksi polttamalla tulia läpi yön. Tällä varmistettiin zarathustralaiseen uskontoon kuuluvan pahuuden henkilöitymän Ahrimanin voimien kukistuminen. Jaldan aikaan juhlittiin, oltiin lempeitä toisia kohtaan, palvottiin jumalia ja rukoihtiin. Näin varmistettiin auringon voitto, mikä oli tärkeää satojen suojelemisen kannalta. Toinen juhlan teemoista oli

väliaikainen järjestyksen kumoaminen, jolloin isännät ja palvelijat vaihtoivat rooleja.

Vielä nykyäänkin nuotioden polttaminen on yleistä jaldan aikaan. Valmistellessaan jaldaa ihmiset keräävät puita nuotioita varten sekä järjestelevät astioita ja kulhoja, joihin tulee pähkinöitä ja hedelmiä. Jaldan aikaan syödään kuivattuja hedelmiä, pähkinöitä, siemeniä ja tuoreita talven hedelmiä.

Esimerkiksi pähkinäsekoitukset (suolattuja pistaa-sipähkinöitä, auringonkukansiemeniä ja manteleita), vesimelonit, granaattiomenat ja joissain paikoissa myös persialaiset leivokset ovat suosittuja. Ennen hedelmiä ja vihanneksia sai vain sesonkiaikaan, jolloin joku – yleensä perheen vanhin – säilytti huolellisesti erilaisia tuoreita hedelmiä. Kuivatut ja tuoreet hedelmät muistuttavat muinaisten juhlien juhlinnasta ja rukouksista, jotka varmistivat suojan sadolle.

Persialainen kulttuuri on tunnettu runoudestaan. Jaldan aikaan joissain perheissä luetaankin persialaisia runoja, pelataan runopeliä (moshaareh) tai pidetään runoväittely. Runopelissä osallistujien täytyy lausua runon säe, joka alkaa samalla

kirjaimella, johon aiemmin luettu runo loppui. Peliä johtaa usein vanhempi henkilö tai joku, jolla on kirjallisuuden tuntemusta. Joissain paikoissa ihmiset yhä kerääntyvät korsin ääreen. Korsi on paksulla kankaalla peitetty pöytä, jonka alla on lämmitin. Pöydän ympärillä ihmiset pitävät itsensä lämpiminä pitkän ja kylmän yön läpi.

Nykyisin jaldaa vietetään myös modernimmalla tavoilla. Monet saavat kutsun ylenpalttisiin juhliin, joissa tarjoillaan ruokaa ja vieraat tanssivat yhdessä koko yön. Ympäri maailman järjestetään myös klubijuhlia, joissa nuoret iranilaiset pitävät perinnettä yllä omalla tavallaan. Myös radio ja televisio esittävät erityisohjelmia jalda-yönä.

ENNEN JUHLAA: VINKKEJÄ VALMISTAUTUMISEEN

Oppilaat voivat tehdä jo etukäteen esimerkiksi kangaskasseja, piirustuksia ja kirjoituksia persialaiseen kulttuuriin liittyen. Ohjeet näiden tekemiseen löytyvät Työpajat-osiosta. Jos luokassa on iranilais- tai afganistanilaistaustaisia oppilaita, voivat he haastatella vanhempiaan jaldaan tai yleisesti persialaiseen kulttuuriin liittyen. Kouluun voidaan myös kutsua vierailija kertomaan juhlan tavoista.

Vierailija voi olla esimerkiksi joku oppilaiden vanhemmista.

Juhlaa varten voidaan hankkia valmiiksi pientä purtavaa. Erilaiset pähkinät ja erityisesti punaiset hedelmät, kuten vesimeloni ja granaattiomena, sopivat hyvin jaldan viettoon. Muutoinkin punainen väri on tärkeä jaldassa, joten sitä kannattaa käyttää esimerkiksi koristelussa.

JUHLAN KULKU

Helinä Rautavaaran museossa vietettiin jalda-juhlaa joulukuussa 2011. Juhla oli samalla päätös Muistojen puutarha -hankkeen piirustus- ja kirjoitustyöpajoille, joissa tehdyt työt olivat esillä yleisölle kahden viikon ajan museon jalda-pienoisnäyttelyssä. Juhlassa tehtiin muun muassa seuraavaa:

- Näyttelyn esittely ja palkintojen jako
- Persialaista musiikkia
- Isolle paperille jokainen sai piirtää tai kirjoittaa omat jalda-toivotuksensa
- Persialaisia satuja perheen pienimmille darin ja persian sekä suomen kielellä
- Tarjolla jalda-aiheisia herkuja, kuten granaattiomenoita, pähkinöitä ja vesimelonia

KIRJOITUS- JA PIIRUSTUSTYÖPAJAT

Muistojen puutarha -hankkeessa iranilais- ja afganistanilaistaustaisille oppilaille järjestettiin jalda-aiheinen kirjoitus- ja piirustuskilpailu. Se oli osa työpajaa, jossa oppilaat kirjoittivat ja piirsivät muistojaan ja ajatuksiaan jaldasta. Työt esiteltiin museon pienoisnäyttelyssä ja kilpailun voittajat julistettiin museolla vietetyssä jalda-juhlassa.

Piirustuskilpailun voittajapiirros.

Helinä Rautavaaran museossa järjestetyssä jaldajuhlassa vieraat saivat piirtää ja kirjoittaa terveisensä isolle voimaperille, joka oli levitetty kahden pöydän päälle.

Tarinat voidaan lukea ääneen koko luokalle ja piirustukset esitellä siten, että oppilas itse kertoo piirtämästään kuvasta. Yksi tapa hyödyntää piirustuksia on kangaskassityöpaja, joka järjestettiin persialaisen uuden vuoden juhlan nowruzin yhteydessä.

Oppilaat voivat tehdä kuvakollaasin jostakin persialaisesta tarinasta, kuten kansalliseepos Shahnamehin myytistä siitä, kuinka tuli keksittiin. Suomennos myytistä on luettavissa Lisätietoja-osiosta. Jokaiselle oppilaalle jaetaan jokin osa myytistä tehtäväksi ja lopuksi kuvat koostetaan kollaasiksi, josta tarinaa voi seurata. Samaa kuvaa voi myös työstää useampi oppilas. Kuvia voidaan tehdä piirtämisen lisäksi käyttäen monenlaisia materiaaleja, kuten lehtiä, eri värisiä papereita tai kangasta.

SADUT JA TARINAT

Oppilaille voidaan lukea persialaisia satuja tai he voivat itse tutustua niihin. Kirjastosta voi lainata satukirjoja, joissa on satuja eri kulttuureista. Persialaisia ja iranilaisia satuja on esimerkiksi Neil Philipin Kaunotar ja hirviö: satuja maailmalta tai Graham Percyn Satuja eri maista -kirjoissa. Lisätietoja-osiosta voi katsoa kirjojen tiedot ja myös lukea iranilaisen Viisas jänis -sadun.

RUNOT JA RUNOPELIT

Jaldan aikaan joissain perheissä luetaan runoja tai pelataan runopeliä. Oppilaidenkin kanssa voidaan lukea runoja. Runopelissä osallistujat lausuvat runon säkeen, joka alkaa samalla kirjaimella, johon aiemmin luettu runo loppui. Erityisesti persialaisen runoilijan Hafizin runot ovat suosittuja. Näitä runoja on myös suomennettu ja kirjoja voi lainata kirjastosta jaldaa varten. Suomennettuja teoksia ovat esimerkiksi Jaakko Hämeen-Anttilan *Ruusu ja Satakieli* ja Henri Bromsin *Hafizin runoja*.

VENÄLÄINEN UUSIVUOSI

Helinä Rautavaaran museon Vuosi juhlien aineistosta

Venäjällä uuttavuotta juhlitaan ennen joulua.

Pakkasukko ja lumityttö kuuluvat venäläiseen uudenvuoden perinteeseen. Kuva:Yogi555.

Venäjällä joulun ja uudenvuoden juhlinta ajoittuu noin viikkoa suomalaisen juhlinnan jälkeen. Se alkaa uudestavuodesta, joka on samana päivänä kuin Suomessakin, ja päättyy tammikuun 7. päivänä vietettävään jouluun. Uuttavuotta ja joulua vietetään siis eri järjestyksessä kuin meillä. Uudenvuoden ja joulun väliset päivät ovat Venäjällä yleensä

virallisia vapaapäiviä aina tammikuun kymmeneen päivään saakka. Toisinaan uuttavuotta vietetään vasta ”vanhan ajanlaskun” eli juliaanisen kalenterin mukaisesti 14. tammikuuta. Kouluissa juhlaa voi viettää perinteisen joulujuhlan ohella, ennakkotuntemointina koulun joulujuhliin tai aloituksena uuteen lukukauteen joululomalta palattua.

MIKSI?

Venäläinen joulu ja uusivuosi ovat vanhoja juhlia, joilla on esikristillinen tausta, mutta nykyisin ne nähdään usein osana kristillistä juhlakalenteria. Yleisesti joulua vietetään Jeesuksen syntymän juh-

lana, mutta toinen yhtä tärkeä hahmo juhlassa on esikristillinen Joulupukki eli venäläisittäin Pakkasukko (Ded Moroz). Juhla katkaisee vuoden pimeimän ajan ja tuo valon keskelle talvea.

Neuvostoliiton aikana juhlan kristillisiä merkityksiä ei painotettu julkisesti, mutta uusivuosi säilyi yhtenä vuoden tärkeimmistä juhlista – jopa joulua tärkeämpänä. Oikeastaan voidaan puhua yhdestä pitkästä juhlakaudesta nimeltä ”uusivuosi ja joulu”. Juhlan alkuperä on esikristillisissä sadonkorjuujuh- lissa, ja perinteisesti sen kuluessa valmistetaan ja

nautitaan ruokia eri syyskauden aikana korjatuista ja säilötyistä hedelmistä, vihanneksista ja kalasta. Uudenvuoden juhlinta on iloista aikaa, ja tapana on muistella menneen vuoden onnekkaita tapahtumia. Näin uudestakin vuodesta ajatellaan tulevan menestyksekkäs.

MITEN?

Venäjällä uusivuosi ja joulu ovat riemukkaita koko kansan juhlia. Presidentti laskee vuoden viimeiset sekunnit kymmenestä alaspäin televisiossa, ja kansa laskee sekunteja usein yhteen ääneen. Vuoden vaihtuessa avataan shampanjapullot. Monet tuovat kotiinsa joulukuusen, joka koristellaan kauniiksi. Vanhan uskomuksen mukaan näin voi muuttaa pahat voimat suotuisiksi alkavana vuonna. Joulukoristeet ovat Venäjällä suomalaisten kaltaisia, mutta monesti vielä näkyvämpiä, kimaltavampia ja värikkäämpiä.

Uutenavuotena tehdään lupauksia ja toiveita alkavalle vuodelle. Erään tavan mukaan toiveen voi kirjoittaa paperilapulle, joka sitten poltetaan ja sekoitetaan kuohuvaan juomaan. Se nautitaan keskiyöllä vuoden vaihtuessa. Näin toive toteutuu todennäköisimmin. Lomailu ja matkailu kotimaassa tai ulkomailla pitkien pyhien aikaan on nykyisin suosittu tapa viettää juhlaa. Rauhallisuudestaan ja puhtaudestaan tunnettu Suomi on suosittu uuden vuodenloman kohde.

Tärkeä vieras juhlissa on Pakkasukko, joka tulee usein paikalle Lumitytön kanssa. Lapset houkuttelevat vieraita kylään esimerkiksi itse tekemillään ru-

noilla tai näyttämällä muita taitojaan. Pakkasukon ja Lumitytön kanssa leikitään piirileikkejä vieraiden seistessä keskellä piiriä tai heille esitetään yhteisiä lauluja. Pakkasukko voi tulla kylään uudenvuoden- aattona tai jouluaattona, tammikuun kuudentena.

Pakkasukon hahmo on tunnettu venäläisessä perinteessä kauan. Suomalaisen Joulupukin tapaan hahmo on aiemmin nähty ankarana, kenties lapsia pelottelevana miehenä – tai osin luonnonvoimana – kunnes se Venäjän eurooppalaistumisen myötä 1700-luvulla sai uusia piirteitä. Nykyisin Pakkasukko on pitkä valkea, sininen tai kullanvärinen takki ja karvareunuksinen, korkea pyöreä lakki. Takissa voi olla kiiltäviä lumihiutaleen kuvia. Ukolla on pitkä parta ja useimmiten sauva mukanaan. Pakkasukko on hyväntahtoinen, pitää lapsista ja jakaa heille lahjoja tai karamelleja. Hän matkustaa perinteisellä venäläisellä troikalla ja asuu tarinoiden mukaan pienen luoteisvenäläisen kaupungin tietämillä. Lumitytön ajatellaan olevan Pakkasukon lapsenlapsi. Hänen synnystään kerrotaan erilaisia tarinoita, joita voi lukea tai vaikkapa sovittaa näytelmäksi kouluissa.

ENNEN JUHLAA: VINKKEJÄ VALMISTAUTUMISEEN

Koristelu on tärkeä osa mitä tahansa juhlaa, ja venäläiseen uuteenvuoteen ja jouluun sopivat hyvin suomalaiset joulukoristeet. Näitä tuotiin Koulukavalkadi-projektissa museolta, koululta ja osallistujien kotoa mahdollisimman paljon. Runsas koristelu on tyypillistä venäläiselle uudelleavuodelle ja joululle – kiiltäviä nauhoja ja jouluvaloja voi hyvin laittaa kaksinkertaisen määrän tyypilliseen suomalaiseen koristeluun verrattuna.

Yksi askartelupaja järjestettiin koulussa jo ennen juhlaa. Näin valmistetut karamellitötteröt odottivat kutakin juhlijaa koulun seinään kiinnitettynä ja loivat juhlan odotusta. Toisessa askartelupajassa juhlapäivänä valmistettiin lasten käsistä kranssi, jota käytettiin juhlatilan koristelussa.

Myös ääntelytaulut pajaan valmistettiin etukäteen.

Oppilaista valittiin Pakkasukko ja Lumityttö, ja heidät vaatetettiin juhlaa varten asianmukaisesti. Opettajat kehottivat oppilaita tuomaan ja toivat itse kotoaan venäläisiä esineitä, joista koottiin yhteinen näyttely.

Opettajat kävivät juhlaa edeltävillä oppitunneilla läpi yleistä Venäjä-tietoutta sekä tietoja uudenvuoden vietosta Venäjällä. Näitä käytettiin tietokilpailupajassa. He sopivat myös erään venäläistaustaisen oppilaan äidin kanssa venäläisten karamellien hankinnasta juhlaa varten.

Etukäteen kouluissa harjoiteltiin myös venäjänkielinen joululaulu ”Joulukuusi” sekä suomeksi että venäjäksi, ja sama laulu laulettiin molemmille kielillä myös itse juhlassa.

Opettajat laativat paja-aikataulun juhlapäivälle. Koulukavalkadi-projektin venäläisen uudenvuoden ja joulun juhlinta järjestettiin luokissa, joissa oli mukana myös erityisoppilaita. Tässä opettajien asiantuntemusta tarvittiin oppilaiden sijoittamiseksi sopiviin ryhmiin. Työpajoja järjestettiin juhlapäivänä viisi ja kukin ryhmä osallistui kahteen pajaan. Osa pajoista – kuten askartelu – tehtiin jo juhlaa edeltävinä päivinä koulussa. Vaihtoehtoisesti kaikki pajat voi järjestää edellisinä päivinä ja juhlapäivänä tuotokset voidaan koota yhteen.

TYÖPAJAT

Venäläistä uuttavuotta vietettiin Niittykummun koululla syksyllä 2010 seuraavien työpajojen merkeissä: Kalinka-tanssipaja, kranssi-askartelupaja, ääntelypaja, Venäjä-tietopaja ja joululaulupaja.

JUHLAN OHJELMA

VENÄLÄINEN UUSIVUOSI JA JOULU NIITTYKUMMUN KOULULLA

- Juhlapäivän ohjelma kello 8:15-12:00
- Työpajat aamupäivällä klo 8:15-10.25
- Juhla ruoan jälkeen n. klo 11-12
- Osallistujia 30 lasta, jotka 1.-6.-luokkalaisia, osa erityislapsia.
- Lapset jaetaan viiteen ryhmään. Jokainen ryhmä pääsee kahteen työpajaan.

8:15 Esittäytyminen ja yhteinen esittely venäläisestä uudestavuodesta ja joulusta. Venäläisten esineiden näyttely rakennetaan luokkaan. Lapset saavat nimilaput kyrillisillä kirjaimilla, ja näiden avulla tutustutaan näyttelyyn.

8:45-10:25

Työpajat:

- Kranssipaja
- Tanssipaja
- Ääntelypaja
- Tietokilpailu
- Joululaulupaja

(9:30-9:45 välitunti ja työpajojen vaihto)

10:25-11:00 Ruoka (keittäjät valmistaneet venäläistä kalaseljankaa)

11:00-12:00 JUHLA

Kalinka-tanssiesitys

Paperisatu

Pakkasukon ja Lumitytön saapuminen

Taitojen esittely Pakkasukolle: tietokilpailun ja ääntelypajan tuotokset

Joululaulu ja lusikoilla soittaminen

Pakkasukko ja Lumityttö jakavat oppilaiden tekemiin karkkitötteröihin venäläisiä nameja (– myös suomalaiset käyvät).

Materiaaleja

Karamellitötteröiden ohje

Kranssipajan ohje

Litteraatiotaulukko

Tietokilpailukysymykset

Ääntelytaulut

Laulun sanat eri kielillä sekä nuotit

KRANSSIPAJA

Lasten käsistä tehtävä kranssi on helppo ja hauska yhteinen tapa koristella juhlatilaa. Kukin oppilas piirtää kätensä vihreälle kartongille ja leikkaa kuvan irti. Näistä sommitellaan juhlatilaan kranssi. Pajan voi vetää kuka tahansa joko juhlapäivän aamuna tai ennakkoon. Pajaan tarvitaan lyijykyniä, saksia ja vihreä kartonkia.

VENÄLÄISTEN ESINEIDEN NÄYTTELY JA VENÄLÄISET NIMIKYLTIT

Venäläisten esineiden näyttely on helppo toteuttaa, koska monesta suomalaisesta kodista löytyy venäläisiä esineitä. Koulukavalkadi-projektissa opettajat organisoivat näyttelyn tuomalla esineitä kotoaan ja kehottamalla oppilaita tuomaan niitä kouluun. Itse näyttely koottiin juhlapäivänä.

Oppilaille jaettiin nimikyltit, joissa oli heidän

nimensä kirjoitettuna kyrillisin aakkosin. Kukin sai valita lempiesineensä tai itse tuomansa esineen, jonka viereen he laittoivat nimikyltinsä. Näin käytiin läpi näyttelyn esineet ja sen jälkeen oppilaat tutustuivat näyttelyyn. Nimikyltit voi tehdä venäjätaitoinen ihminen, tai myös venäjää taitamaton *litteraatiotaulukon* avulla.

TANSSI

Koulukavalkadi-projektin tanssityöpajassa harjoiteltiin helppo koreografia tuttuun Kalinka-lauluun. Työpajaa varten tarvittiin kirjastosta Kalinka-kappaleen sisältävä levy – netistä löytyviä videoita voi koulun suljetuissa tilaisuuksissa käyttää. Vetäjänä oli venäläistaustainen espoolainen. Itse juhlaan tuli mukaan myös haitarinsoitaja, jonka tahdissa tanssi esitettiin. Elävä musiikki toi tapahtumaan juhlan tuntua.

TIETOKILPAILU

Koulukavalkadi-hankkeen tietokilpailu-työpajassa oppilaat vastasivat monivalintakysymyksiin, joissa testattiin yleistä tietoa Venäjästä ja uuden vuoden vietosta Venäjällä. Oppilaat vastasivat kysymyksiin ryhmissä. Tehtävä purettiin siten, että kukin ryhmä vastasi vuorollaan ja kysymyksistä kerrottiin tämän jälkeen oppilaille hieman lisätie-

toa. Tarvikkeena oli kysymyspaperi kuvineen ja lyijykyniä.

Juhlassa kysymyksiä käytettiin taitojen esittelemiseksi Pakkasukolle. Ryhmät tulivat vuorollaan Pakkasukon eteen ja vastasivat esitettyihin kysymyksiin, jotka olivat työpajasta tuttuja. Kysymykset esitettiin tietovisan tyyliin.

ÄÄNTELYPAJA

Ääntelypajassa harjoiteltiin venäläisiä ääniä: esimerkiksi lampaiden, sikojen ja pommien ääntä kuvataan venäjäksi eri tavalla kuin suomeksi, ja oppilaat ensin arvasivat ja sitten harjoittelivat oikeaa ääntä. Tässä pajassa venäjää taitava ihminen on avuksi, muttei välttämätön. (Vinkki venäjää taita-

mattomalle: venäläiset äänteet voi ”suomentaa” litteraatiotaulukon perusteella. Tämän jälkeen ne lausutaan jotakuinkin niinkuin ne kirjoitetaan.) Pajassa käytetyt äänet kirjoitettiin valmiiksi ääntelytauluille. Pajassa opittu esiteltiin myös Pakkasukolle juhlassa tietovisan kysymysten ohessa.

JOULULAULUPAJA

Koulutuntien yhteydessä harjoiteltiin etukäteen venäläistä joululaulua ”Joulukuusi” (”V lesu rodilas jolotshka”). Oppilaat saivat sekä suomenkieliset että venäjänkieliset sanat lauluun – kyrillisinä kirjaimina sekä latinalaisiksi aakkosiksi käännettynä – ja laulua harjoiteltiin Youtube-videon säestyksellä. Juhlassa laulu laulettiin yhdessä suomeksi ja venäjäksi ja vielä kerran (oikein kovaa) suomeksi haitarin säestyksellä.

Laulun laulamisen jälkeen oppilaat pääsivät itse soittamaan lusikoilla toista venäläistä kappaletta. Tavalliset puulusikat sopivat tarkoitukseen. Niitä pidetään oikeassa kädessä, eri sormien välissä, pohjapuolet vastakkain ja kopautetaan rytmissä vasempaan käteen.

LUMITYTTÖ-NÄYTELMÄ

Pakkasukon apulaisesta ja lapsenlapsesta, Lumityttöstä elää monta tarinaa venäläisessä kansanperinteessä. Erään version tarinasta on kirjoittanut näytelmäksi Ostrovski. Rimski-Korsakov on tehnyt näytelmästä myös oopperan.

LÄHTEET, KIRJALLISUUS JA KUVAT

LISÄÄ OPETUSVINKKEJÄ

Ad Astra r.f. ja Fokus ry: <http://www.juhlakalenteri.fi>

Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura: <http://www.kulttuurinvuosikello.fi/>

Korolainen Tuula, Tulusto Riitta: Lasten oma vuosikirja (Lastenkeskus 2017)

Kotka Riika: Kaiken maailman juhlat (Pieni Karhu 2007)

Kunnas Mauri, Sonninen Lotta: Aikamoinen ajantieto (Otava 2016)

Onkeli Kreetta ja Kaakinen Jussi: Ahmattien yö. Kekriseikkailu (Maahenki 2013)

Parland Milena: Juhlitaan yhdessä! (Sanomapro 2010)

Kannattaa myös muistaa eri maiden turismiin liittyvät sivut, joilla usein esitellään innostavasti maiden keskeisiä juhlia, sekä Unescon sivut (www.unesco.org). Erityisesti Unescon erimaiden aineettoman kulttuuriperinnön esittelyistä voi saada hyviä ideoita opetukseen.

(<http://www.unesco.org/culture/ich/en/lists>)

SATUJA, TARINOITA JA RUNOJA

Broms, Henri: Hafizin runoja. Porvoo: WSOY. 1994

Percy, Graham 2004: Satuja eri maista. Helsinki: Kirjalito.

Philip, Neil 1998: Kaunotar ja hirviö: satuja maailmalta. Porvoo: WSOY.

Hämeen-Anttila, Jaakko: Ruusu ja satakieli. Helsinki: Basam Books. 2004

Iranin kansalliseepos Shahnameh.

TIETOLÄHTEITÄ JA TUTKIMUKSIA

Dennis Matthew (toim): Encyclopedia of Holidays and Celebrations. A Country-by-country Guide. (osat 1-3). Facts on File 2006.

Henderson Helene (toim): Holidays, Festivals, and Celebrations of the World 5th ed. Omnigraphics, 2015.

MacDonald Margaret Read (toim.): The Folklore of World Holidays. Gale Research 1992.

Melton J. Gordon (toim.): Religious Celebrations. An Encyclopedia of Holidays, Festivals, Solemn Observances, and Spiritual Commemorations (osat 1 ja 2) ABC-Clío 2011.

Kashani Reuben, Israelin juhlat ja kulttuuriperinne. Beracha-kustannus 1998.

Nirkko Juha (toim) Juhannus ajallaan. Juhlita vapusta kekriin. SKS 2004.

Massoume Price: Yalda - Significance of winter solstice in Persian culture 1999.

Parisa Saranj: Persian Traditions and the Winter Equinox: Shabeh Yalda 2010

Batmanglij, Najmieh: Happy Nowruz. Cooking with Children to Celebrate the Persian New Year. Mage Publishers. 2008

Pyhäranta Tuija et al. Adventista Ramadaniin. Uskonnolliset juhlat Suomessa. Kirjapaja 2016.

KUVAT JA OIKEUDET

Helinä Rautavaaran museolla on tekijänoikeudet kaikkiin Nowruz, Holi, Id al-Fitr, Diwali, Jalda ja venäläinen uusivuosi –juhlien yhteydessä julkaistuihin kuviin. Muiden juhlien yhteydessä kuvat ovat joko tekijöiden omia (ja tekijänoikeuksien alaisia), tai sitten Creative Commons -lisenssoituja kuvia Flickr ja Wikimedia Commons -palveluista.

WIKIMEDIA COMMONS -PALVELUSTA:

Hoge Rielen "Go Board" CC 3.0

Djampa: " Jerusalem Western Wall with chanukkiyah during Hanukkah festival (8th day)" BY-SA

Roland Schreicher "Dreidel" (Public Domain)

Nathan Siemers "Hanami" CC-BY-SA

Tanskan kansallismuseon arkisto "Photographs of Japanese officials in Nagasaki 1868. Donated by Marine lieutenant G. Olrik 1870." (Public Domain)

Honolulu Academy of Arts "Bronze mirror with moon goddess and rabbit design" (Public Domain)

shizhao "The reunion of the couple of The Weaver Girl and the Cowherd on the bridge of magpies. Artwork in the Long Corridor of the Summer Palace in Beijing." (Public Domain)

Frederik de Witin "Planisphaerium coeleste" (Public Domain)

Lybil BER "A mooncake" CC BY-SA 3.0

Akseli Gallen-Kallela "Lemminkäisen äiti" www.kalela.net (Public Domain)

Christian Gottlieb Kratzenstein-Stub "Orpheus ja Eurydice" (Public Domain)

Dante Gabriel Rossetti "Proserpina with Pomegranate" 1882.

Oldie "Red Envelopes" (Public Domain)

Mark Grant "Sunrise between the stones at Stonehenge on the Winter Solstice in the mid1980s." CC2.5

Syefri Zulkefli " Eid Ul-Fitr meal" CC BY-SA 2.0

Yogi555 " Father Frost of Belarus in Belovezhskaya Pushcha, in winter" (Public Domain)

FLICKR-PALVELUSTA:

Kevin Harber "One Thousand Paper Cranes" CC-SA

Rose Ferrer "Mid-Autumn Festival, Victoria's Park, Causeway Bay CC BY-NC-ND 2.0

European Southern Observatory: "Star Trails over Atacama Desert Cacti" CC-BY

Masayuki Takaku "Spirits of the dead on Lantern floated on the river" CC BY-ND 2.0

Kate Ter Haar "Come sail away, come sail away, come sail away with me" CC BY 2.0

Karol Franks "2014 Day of the Dead" CC BY-NC-ND 2.0

bayasaa "Fireworks" CC BY 2.0

NguyenTrung "Traditional Dragon Dance" CC BY-NC-ND 2.0

Connie Ma "Beautiful water calligraphy" CC BY 2.0

Tania Zapata "Ugali" CC BY 2.0